

AKTUALNO

Akcija dohodkovnega povezovanja z gozdarstvom bi rešila lep del konvertibilnega izvoza, pa vendarle so nekateri proti...

Položaj Papirnice Vevče v novih gospodarskih razmerah je v splošnem naši občini, pa tudi širši družbeni skupnosti, dodobra poznan.

Za razliko od podatkov, ki veljajo za povprečno stanje v gospodarstvu, v Vevčah ni znakov upadanja dohodka. Tudi drugi pomembni kazalci, kot so obseg proizvodnje, izvoz na konvertibilno tržišče itd., so ugodni. Vendar ob

Opisani položaj sili k intenzivnemu razmišljanju, ki v vsakem primeru vodi vsaj do ene zanesljivo nujne poteze:

zmanjšati uvozno odvisnost z izgradnjo lastne surovinske osnove.

V obširnih samoupravnih razpravah v zvezi s srednjeročnim planiranjem razvoja, se je ob poglobljenih strokovnih pripravah izkristalizirala zamisel o izgradnji obrata za proizvodnjo beljenih

izkoristek lesne materije pri proizvodnji beljene lesovine 90 do 95 odstoten za razliko od 45 do največ 48 odstotnega v primerjavi beljene celuloze. Kaj pomeni enkrat večji izkoristek pri današnjem pomanjkanju lesa, ni potrebno posebej poudarjati. Kot posledica ugodnega izkoristka lesa se pri tem pojavljajo še druge pomembne prednosti, kot so neprimerno manjše onesnaževanje okolja in lastnosti vlaknine v do-

bi navedeno količino lesa lahko sestavljalo 30% smreke, 30% gozdnega bora in 40% listavcev. Prav pri lesu, najsi je njegova struktura še tako ugodna zaradi uporabe manj iskanih vrst, se že takoj v začetku pojavljajo težave ali formalni odpor. V izogib slednjemu in zlasti, ker se zavedamo, da je les širše uporabna surovina za mnoge uspešne gozdarstvene panoge, smo v Vevčah hkrati z odločitvijo o lastni proizvodnji beljene lesovine sprejeli tudi sklep, da bo treba nemudoma prispevati k pospeševanju pridobivanja lesne mase. Zavedamo se, da po veljavnem mehanizmu prispevanja v odvisnosti od nabavljenega lesa ne bomo mogli do željenega rezultata. Papirnica Vevče se je odločila za pojačano finančno vlaganje v gozdarstvo, ki naj bi se odrazilo v:

— intenziviranju obstoječe gozdne proizvodnje,

— intenziviranju uporabe lesnih odpadkov in racionalnejši uporabi lesne mase na sploh;

— osnovanju novih gozdnih nasadov,

— osnovanju novih plantaž hitrorastočih drevesnih vrst.

Po podatkih, posredovanih iz gozdarstvenih sfer, obstojajo za delovanje v navedenih smereh povsem realni pogoji. Priča smo namreč razmeram, v katerih se v SR Sloveniji danes nahaja ca. 232.000 ha zanemarnjenih gozdnih površin. Z vlaganjem in strokovnim pristopom bi iz teh površin lahko pridobili znatni del prepotrebne nove lesne surovine. Nadalje razpolaga Slovenija s ca. 238.000 ha opuščeni kmetijski zemljišči, ki so trenutno v različnih fazah stihijskega zaraščanja. Gotovo je, da vse te površine ne morejo služiti kot osnova za načrtovano novo gozdar-

(Nadaljevanje na 2. strani)

srečno
zdravo
uspešno
leto 1983!
uredništvo

(VRBE, foto Drago Bole, FKK Papirnica Vevče)

vseh, za trenutni optimizem utemeljenih razlogih, naš kolektiv preganja velika zaskrbljenost. Vsi se vprašamo, koliko časa bomo še lahko vzdržali na področju surovin, kjer se že dve leti oskrbujemo iz dneva v dan. Vsak čas se lahko zgodi, da bo v sklopu težavnih prizadevanj za oskrbo z osnovnimi surovinami nekaj odpovedalo. Takrat bo proizvodnja papirja utrpela zastoj, katerega posledice se lahko verizno stopnjujejo do stopnje, v kateri bo postala že tako komaj dosegljiva neobhodno potrebna stopnja izvoza nedosegljiva. Kakšna bi bila v tem primeru pot za povratek na sedanjo zadovoljivo raven poslovanja, ni jasno. Nič čudnega, da je kolektiv Papirnice Vevče prežet z mešanimi občutki strahu pred polomom, ki jih sproti demantirajo primerjalno dobri poslovni rezultati: povod za optimizem.

lesovinskih vlaknin. Obrat z zmogljivostjo 40.000 ton lesovine letno bo za daljše časovno razdobje bistveno razbremenil uvozno-izvozno razmerje, ki je sedaj težišče večške problematike. Nadalje bo proizvodnja beljene lesovine dvignila kakovostno raven nekaterih, v svetu najbolj iskanih tiskovnih papirjev, ki se že nahajajo v proizvodnem programu Vevč, medtem ko bo za velik del ostalih papirjev predstavljala pocenitveni faktor. Vprašanje, zakaj je prišlo do odločitve za beljeno lesovino in ne morda za celulozo, ki je v splošnem za tiskovne in pisalne papirje vendarle najbolj uporabljana surovina, je v okviru tega prispevka težko v celoti pojasniti. Najpomembnejši argument v prid lesovine, ki jo strokovni krogi na mednarodni ravni že danes nazivajo z vlaknino 21. stoletja, temelji na dejstvu, da je

ločenih kakovostnih kriterijih, ki jih dosega samo lesovina. Morebitnim skeptikom na ljubo naj bo omenjeno tudi dejstvo, da je proizvodnja lesovine energetsko bolj zahtevna od proizvodnje celuloze in da kvaliteten papirjev iz programa Papirnice Vevče ni mogoče izdelovati z lesovino kot edino vlaknino. Celuloza bo torej še vedno potrebna, vendar bo velik del sedanjega vlakninskega vnosa smiselno substituiran z lesovino. Celovit in podroben izračun, ki bo Papirnici Vevče služil pred družbo kot poglavitni argument za doseg svojega strateškega cilja, pokaže, da je v danih razmerah, kakor tudi v daljši perspektivi, lesovina edini izhod. Za predvideno zmogljivost 40.000 ton beljene lesovine bo potrebno ca. 100.000 m³ lesa letno. Upošteva se znana strokovna dognanja in lastne eksperimentalne izkušnje se predvideva, da

SREČNO 1983

Leto 1982 se izteka. Nekateri so inventuro že opravili, druge še čaka. Bolj kot tako imenovane knjigovodske inventure sredstev se ob prehodu v novo leto navadno spomnimo vrste vsemogočih dogodkov, ki so se zvrstili tekom iztekajočega se leta in našega odnosa do njih. Ali smo napravili vse, kar bi morali, kar bi v danem trenutku lahko, ali smo se na določenih področjih angažirali premalo, ali pa celo po nepotrebnem preveč? Ali smo znali izkoristiti pomembnejše priložnosti, ali pa smo določeno časovno obdobje samo preživotali? Na uspehe smo ponosni in nas navdušujejo, neuspehov — polomov se ne spominjamo radi, ker nas spravljajo v slabo voljo. Tudi bodočnost nas zanima; kakšno bo novo leto, v katerega vstopamo? Če bi se uresničile vse želje, ki jih posredujemo z novoletnimi voščili, bi nam vsem prav gotovo moralo biti lepo. Vendar ima življenje svoj tok, zna biti kruto, veselo, preživljamo trenutke sreče, veselja, žalosti. Ob vsem naštetem pa je prav gotovo res, da se naši cilji uresničujejo v najtesnejši odvisnosti od naše aktivnosti, naših hotenj in našega dela in če resnično želimo postavljene cilje doseči, jih navadno tudi dosežemo. Če pa nas pri delu spremlja malodušje, dvom v uspeh ali koristnost tega, kar počnemo, potem je naša aktivnost že vnaprej obsojena na neuspeh. Zato nas mora spremljati optimizem, upanje, pričakovanje, korajža in vera v uspeh. Nimamo zaman pregovora, da je le zelo redkokdaj tako slabo, da ne bi moglo biti še slabše ali pa obratno.

Zivimo v obdobju ekonomske krize, za katero pravijo optimisti, da je že prešla kulminacijo. Na svetu je več kriznih žarišč, ki ogrožajo lokalni, pa tudi svetovni mir. Doma si prizadevamo stabilizirati naše gospodarstvo. Želimo čimprej zmanjšati breme zunanjih dolgov, zlasti zmanjšati zadolženost do razvitega sveta, zmanjšati visoko stopnjo inflacije, obrzdati splošno in skupno porabo, glede na svoje možnosti, pri ekonomskih odnosih s tujino ustvariti potrebno ravnovesje med izvozom in uvozom, zmanjšati odvisnost naše proizvodnje in potrošnje od pretiranega uvoza itd. Še bi lahko naštevali argumente, s katerimi bi opravičevali težje gospodarjenje v pogojih ekonomske stabilizacije.

Upam si trditi, da smo delavci Papirnice Vevče v tekočem letu prispevali svoj delež k stabilizacijskim prizadevanjem. Izpolnili smo proizvodne in izvozne obveznosti. Gospodarili smo uspešno in uresničili večino z gospodarskim načrtom postavljenih ciljev, kljub težkim razmeram pri oskrbovanju s surovinami in reprodukcijskimi materiali. Vložena so bila velika sredstva v vzdrževanje proizvodnih in komunalnih naprav ter v razvojno načrtovanje.

Proslavili smo 140-letnico ustanovitve delovne organizacije in ob tej priložnosti napravili obsežnejši pregled zgodovinskega razvoja za ugotovitvijo, da proizvodnja papirja zahteva velika vlaganja v razvoj, neprestano dograjevanje in da nas na tem področju čakajo še velike naloge, v naslednjem letu predvsem izboljšanje KVALITETE in nadaljnja specializacija v proizvodnjo visokokvalitetnih papirjev, če bomo hoteli zadržati svoje pozicije na posameznih mednarodnih trgih.

Z iztekajočim poslovnim letom smo lahko zadovoljni, v prihodnjem pa moramo realizirati pripravljene gospodarski načrt, kar bo omogočilo uresničevanje tudi drugih načrtovanih aktivnosti in nam dalo potrebno socialno varnost.

Vsem vam, delavke in delavci v naši tovarni, vašim svojim in prijateljem, poslovnim partnerjem, upokojencem Papirnice Vevče, krajanom Vevč in sosednjih naselij, želim SREČNO in uspešno leto 1983!

Stane Ermenc

Gibanje proizvodnje v mesecu novembru 1982

TOZD TEHNIČNI PAPIR

1. Proizvodnja

	Doseženo		Indeks doseganja plana		
	nov. 1982	I.-XI. 82	Plan φ mes.	XI. 82	I.-XI. 82
Papir skupaj ton:	2.528	2.852	2.724	92,8	104,7
— od tega klasični papir	1.548	1.612	1.470	105,3	109,7
— od tega premazani pap.	980	1.240	1.254	78,2	98,9
Lesovina	355	370	333	106,6	111,1
El. energija MWh	3.654	3.660	3.500	104,4	104,6

2. Izvoz ton: 1.108 1.083 1.169 94,8 92,6

3. Izkoriščanje zmogljivosti papirnih ter premaznega stroja:

	XI. 82		Plan 1982	
	φ I.-XI. 82	φ 1. 1981	φ I.-XI. 82	φ I.-XI. 82
II. PS	84,0	93,0	93,0	92,2
III. PS	83,5	92,1	91,7	91,6
IV. PS	83,2	91,7	91,7	91,1
PS skupaj:	83,6	92,2	91,9	91,6
PRS	60,6	69,9	62,0	

4. Izmet v %:

	XI. 82	φ I.-XI. 82	φ 1. 1981
— klasični papirji	12,0	12,3	12,1
— premazani pap.	22,3	20,2	22,6

Proizvodnja papirja je bila zaradi prekinitve med državnimi prazniki izredno nizka, zaloge nedovršene proizvodnje pa se glede na preteklo mesec niso znižale, oziroma so ostale visoke, kar velja posebno za premazane papirje. Zato je znižanje proizvodnje najbolj občutno pri premazanih papirjih. Proizvodni program je bil sestavljen predvsem iz ofset papirjev ter kulerjev za izvoz, ostale vrste pa so bile zastopane v manjših količinah. Izvoz papirja se je gibal še vedno v višini preteklih mesecev in nekoliko pod planirano količino.

TOZD GRAFIČNI PAPIR

	Doseženo		Indeks doseganja plana		
	XI. 82	φ I.-XI. 82	Plan φ mes. 82	XI. 82	φ I.-XI. 82
1. Proizvodnja:					
Papir ton	3.051	3.344	3.092	98,7	108,2
2. Izvoz ton:	803	1.256	1.167	68,8	107,6
3. Izkoriščanje zmogljivosti V. PS:					
Stopnja v %	75,3	84,5	83,9		
4. Izmet v %:	14,0	10,3	15,8		

Tudi na V. PS proizvodnja zaradi ustavitve med državnimi prazniki zaostaja glede na preteklo mesec, pa še ta količina je bila delno dosežena iz nedovršenih zalog prejšnjega meseca. Posebno slabi rezultati so bili doseženi na področju proizvodnje za izvoz, čemur pa niso bili krivi le objektivni razlogi. Tudi količina ugotovljenega izmeta je pogojevala slabše proizvodne rezultate.

TOZD VETA

1. Proizvodnja:	Doseženo		Indeks doseganja plana		
	192.213	264.813	233.300	82,4	113,5
Tapete rolic	192.213	264.813	233.300	82,4	113,5
Lepilo zavitkov	13.840	14.746	29.167	47,5	50,6

Vzroki za nizko proizvodnjo tapet so poleg državnih praznikov tudi pomanjkanje osnovnega papirja (5-dnevni zastoj celotne proizvodnje) ter priprava na novo kolekcijo tapet.

Akcija dohodkovnega povezovanja z gospodarstvom bi rešila lep del konvertibilnega izvoza, pa vendarle so nekateri proti . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

sko proizvodnjo in da bo velik del vrnjen kmetijstvu. Toda, če upoštevamo, da dosega pri nas povprečni letni hektarski prirast gozda 4 m³ in da glede na ugodne naravne pogoje po mnenju strokovnjakov navedeno prednost ni iluzorno povečati za 8 m³, potem bi za vevških eksistenčno potrebnih 100.000 m³ lesa dolgoročno potrebovali največ 12.500—25.000 ha. To pa pomeni le 5—10 odstotkov od trenutno razpoložljivih opuščanih zemljišč. Navedeni način ne upošteva intenzivnega gnojenja v nasadih in plantazah z letnim hektarskim prirastkom 10—20 m³, ki bi potrebe po površinah občutno zmanjšal. Povsem jasno je, da je za aktiviranje navedenih površin potreben denar, ljudje in seveda volja. Če smo resnično spregledali smisel dolgoročnega gospodarjenja, kot povečini zatirujemo, potem nam finančnih žrtev v ta namen ne bi smelo biti žal. Kolektiv Papirnice Vevče ssamou-

pravno sprejetimi spremembami in dopolnitvami srednjeročnega plana razvoja za to usmeritev namenja 20—30 mio din letno. Po vsem sodeč pri denarju ni pričakovati večjih ovir. V nadaljnji analizi potrebnih pogojev naletimo na ljudi. Vsi vemo, ker tako v resnici je, da z ustreznim ljudskim potencialom vseh kvalifikacij v izobilju razpolagamo. Končno nas razmišljanje privede do tretjega faktorja, volje. S slednjem v zvezi menimo, da v naši družbi prav tako ne bi smela izostajati. Če pa bi je slučajno primanjkovalo, najbrž ne bo težko z razpoložljivimi sredstvi zanj poskrbeti. Vse prej kot v čast bi si vsi skupaj, ne samo Vevčani, lahko šteli, če si z razpoložljivim denarjem, ob sorazmernem višku delovne sile, ne bi upali lotiti ter podpreti akcije, ki rešuje 30 mio dolarjev izvoza na konvertibilno tržišče in 140-letno industrijsko tradicijo. In vendar nekateri delujejo zaviralno!

Dušan Kogej

Načrtovanje za prihodnje leto in realizacija prodajnih naročil zahtevata sistematičen pristop do dela

Okvirne postavke plana za leto 1983, ki zaradi nepoznavanja velikega dela določilnih zunanjih dejavnikov gospodarjenja še niso dokončane, za uspešnost domačega plasmana papirjev niso obetajoče. Zaradi nujnosti še večjega izvoza papirjev in zato manjše planirane celotne proizvodnje, bo skupni obseg domače prodaje napram letošnjemu letu zmanjšan za ca. 12.000 ton ali za 28%. Ob planiranih 31.165 tonah skupnega plasmana papirjev na domači trg v letu 1983 pa se zahteva, naj bi bil prodajni prihodek te prodaje ca. 2539 milj. din, kar pomeni, da bo treba doseči povprečno prodajno ceno 81,46 din/kg.

Če je bila letos domača prodaja papirjev prepuščena na milost in nemilost objektivnim in subjektivnim proizvodno-nabavnim dejavnikom, planske zahteve za leto 1983 ne bodo dopuščale. Za prihodnje leto ni možno pričakovati nominalnega povečanja prodajnih cen za 21%, da bi dosegli planirani prodajni prihodek ob le približnih dveh

realizacije načrtovanega izvoza papirjev, ki je imperativ možnosti nujnega uvoza, odplačil deviznih anuitet in dolg, moramo spremeniti našo sedanjo miselnost, da je možno z vsakodnevnimi prilagajaji še nadalje dosegati zadovoljive rezultate. Realno moramo računati s tem, da v prihodnjem letu ne bo izboljšanj zunanjih pogojev gospodarjenja in se bomo morali resno spoprijeti z vsemi težavami le sami, s svojimi močmi in sposobnostmi. Zato moramo naše sedanje proizvodne in prodajne uspehe analizirati s plati uspešnosti prodaje na tuja tržišča, ne prodaje na domačem trgu. Če bi izvozni oddelek podal podrobno poročilo o vseh težavah, o katerih smo že večkrat pisali, izpadih naročil, izgubah posameznih kupcev in trgov ter reklamacijah zaradi kvalitete ali zamujenih rokov dobav, bi ugotovili, da je vsaj polovica vseh vzrokov za takšno stanje v površnem, empiričnem in intuitivnem, se pravi logično nesprotnem, namesto načrtnem in strokovnem pristopu

bavno-uvoznih ali tehnološko-tehničnih pogojev sicer lahko pride do terminskih premikov, vendar bi se lahko izravnali znotraj enega mesečnega operativnega plana.

Le usklajeno delovanje funkcij prodaje, proizvodnje in nabave je pogoj za uresničevanje nalog in ciljev, ki so določeni z letnim načrtom. Krmiljenje proizvodnje mora biti zato planiranje in kontrola imenovanih treh funkcij in naj bi jo opravljala operativna priprava proizvodnje, pri nas center za program in analize. Začetek tega dela je pričet z letnim planom, treba ga je le še razdeliti na kvartalne in mesečne plane, realizirati pa z mesečnimi operativnimi plani.

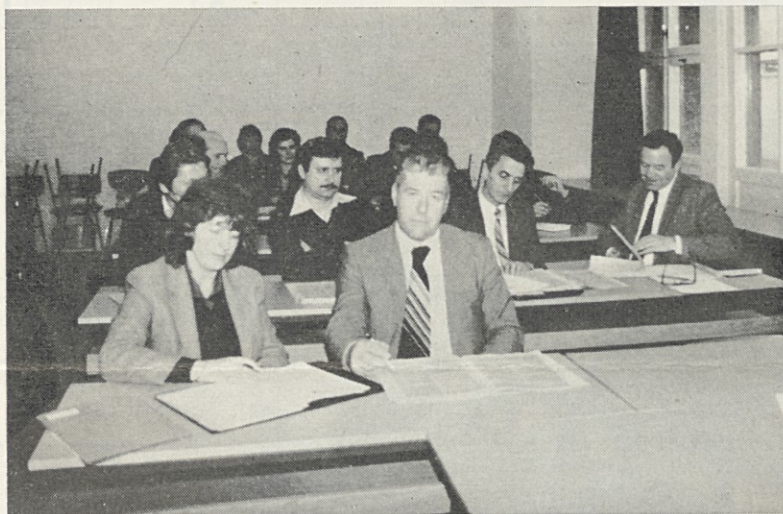
Operativni mesečni plani prodaje, proizvodnje in nabave bodo morali biti sestavljeni tako, da bodo upoštevali realne danosti in pogoje vseh treh funkcij. Ker smo v zadnjih dveh letih operativno planiranje na eni strani preveč prilagajali novim, večjim in trenutnim izvoznim zahtevam ter enako trenutnim nabavno-uvoznim možnostim, na drugi strani pa objektivnim proizvodnim tehnološko-tehničnim pa tudi organizacijsko-kadrovskim možnostim in sposobnostim, smo ga popolnoma razvrednotili in sformalizirali. Zaradi strožjih zahtev in pogojev izvozno-uvoznega trga bi morali operativno pripravo proizvodnje, ki zajema planiranje in terminiranje prodaje, proizvodnjo in nabavo, bistveno ojačati in preiti od splošnega k posameznemu planiranju.

Organizacijsko imamo dovolj dobro oblikovane vse službe, ki predhodijo in sledijo fazi operativne priprave proizvodnje in tehnološke priprave dela. Ker je planiranje v vseh oblikah izbira optimalnih rešitev, je na daljši rok (leto, kvartal) predvidevanje realno, na krajši rok (mesec, dekada, teden) pa čvrsti izbor najboljših alternativ med zahtevami prodajnega trga in možnostmi proizvodnje in nabave.

Ker imamo tudi znan prodajno-proizvodni program, v njem posamezne vrste in kvalitete papirjev, za vsako od njih izdelane recepture in preizkušene tehnološke in tehnične režime ter normative, je pri znanem planu prodaj samo še stvar tehnike tudi izračun potreb in plan nabave, kakor tudi zasedenost osnovnih in dodelavnih kapacitet.

Ravno zaradi pričakovanih motenj je pomembno, da sistem operativnega planiranja vključuje možnosti čimbolj zgodnjega odkrivanja sprememb in posledic le-teh na realizacijo operativnega mesečnega plana. Zato mora biti ta za vsako proizvodno enoto — papirni stroj s potrebnimi dodelavo — sestavljen iz časovnih ali tehnološko-tehničnih zaokroženih enot (dekade, teden ali kvalitetni deleži — eden, več delovnih nalogov). Vsaka od teh enot pa mora biti tudi komercialno in proizvodno samostojna, neodvisna od naslednje ali predhodne. S tem pridobimo možnost izvedbe tudi takrat, ko eden ali več dejavnikov objektivno onemogoči realizacijo posamezne operativne enote. Izpad enega ali več tehnoloških skladnih delovnih nalogov in v njih posameznih prodajnih naročil bo seveda povzročil določene tržne posledice, ki pa bodo manjše, kot če se zaradi ene manjše začne improvizacija in krpanje raztrganega plana, delne realizacije in s tem rušenje ne samo mesečnega, temveč tudi kvartalnega plana. Tako pride do premika vseh naslednjih naročil in do še hujših tržnih posledic. Ostala

(Nadaljevanje na 5. strani)

Predsednik VII. konference delegacij za zbor združenega dela naše občinske skupščine je Franc Malnar. Svoje delegatsko poslanstvo opravlja zelo vestno. V VII. konferenci so združene delegacije vseh naših TOZD in DSSS. Zadnje seje se je udeležil tudi predsednik skupščine občine Ljubljana Moste-Polje Niko Lukež

tretjinah letošnjega obsega prodaje in vrednostni kvaliteti sedanjega asortimana. Ker bo odlok o zamrznitvi cen podaljšan še do konca polletja 1983, v nadalje pa bo politika cen izrazito restriktivna, se ne moremo in ne smemo zanašati na povečanje obstoječih prodajnih cen. Tako ima prodaja nalogo, lansirati v proizvodnjo takšen proizvodno-prodajni program, ki bo odgovarjal zahtevnim planskim postavkam, kar pomeni, da bo treba prelomiti dosedanje prakso. Do sedaj je namreč bila naloga prodaje plasirati na trgu to, kar je proizvodnja izdelala, v bodoče pa bo treba v proizvodnji izdelati tisto, kar bo prodaja naročila, če bomo planirane rezultate hoteli tudi doseči.

Za nepoznavalca sedanjih vevških razmer je takšna zahteva čudna, saj je običajno in normalno, da je proizvodnja krmiljena z ozirom na tržne potrebe, torej glede naročil kupcev in s tem prodaje. Ni pa to nič čudno za vevško izvozno in domačo prodajo, ki sta v letošnjem letu morali loviti ravnotežje med ostrimi in strogi zahtevami trga in slučajnostjo glede realizacije lansiranih naročil.

Osnovni pogoj uspešne prodaje bo torej realizacija prodajnega programa, ki bo lansiran v proizvodnjo v okviru kvartalnih oz. mesečnih operativnih planov.

Za uresničitev načrtovane domače prodaje papirjev, ki je odločujoča zaradi pričakovanega in nujnega dinarskega prodajnega prihodka in še posebej zaradi

pu do dela. Navada, da rešujemo vse sproti, od danes na jutri, vsak posameznik, sektor, obrat in TOZD po svoje in zase je nastala tako močna, da je sedaj že vsaka zahteva po enotnem in načrtnem delu obsodena kot napad na osebne sposobnosti ali celo samoupravne pravice.

Sprejete planske postavke za leto 1983 morajo biti načrt in obveza, za nujno realizacijo pa bo nujno sprejeti takšne odločitve, ki bodo to omogočile. Glede izvozne in domače prodaje papirjev je to dosledno izvrševanje načrtovane proizvodnje — v količinah, kvalitetah in rokih, ki bodo dogovorjeni in sprejeti za določena časovna obdobja, za posamezne papirne stroje in obrate.

Ker moramo tudi v naslednjem letu pričakovati težave pri pravočasnosti nabave surovin zaradi zunanjih dejavnikov, bo treba komercialno in proizvodno dejavnost toliko skrbneje načrtovati. Izvoza in prodaje ne smemo in ne moremo vsakodnevno prilagajati proizvodno-nabavnim pogojem, temveč obratno. Na osnovi izvozno-prodajnih planov je treba načrtovati proizvodnjo in na njeni osnovi uvoz in nabavo. Res je, da ob sedanjih in pričakovanih pogojih to ne bo možno za kratka časovna obdobja, dneve in tedne. Iz izkušenj letošnjega leta pa vemo, da so bila le redka mesečna obdobja, v katerih niso bili izpolnjeni vsi pogoji za določeno proizvodnjo. To pomeni, da zaradi posameznih objektivnih na-

Problemi niso brez možnosti rešitev; te pa zahtevajo usklajen, enoten nastop

Na 6. seji delavskega sveta SOZD Slovenija papir je 18. novembra predsednik KPO tov. Miro Varšek med drugim tudi poudaril, da članice SOZD oskrbujejo s 46 odstotki svoje proizvodnje druge republike in upravičeno pričakujejo, da bi sorazmerno temu bilo urejeno vračanje primarne surovine, predvsem starega papirja. Priča smo zapiranju jugoslovanskega tržišča; naša nova članica, DO Kneževac iz Beograda ni opravičila tega, kar smo pričakovali. Količevski papirničarji so si zato sami s pomočjo Gorenjskega tiska organizirali to dejavnost v SR Srbiji — zbiranje starega papirja v okolici Beograda — pa tudi oni so naleteli na težave.

Razprava je tekla o gospodarski situaciji SOZD; vanjo se je vključil tudi direktor Papirnice Vevče tov. Stane Ermenc, ki je omenil, da je našo tovarno v letošnjem letu rešilo zastoja v veliki meri najmanjše kreditov, ki pa jih bo treba v naslednjem letu vračati. Na nivoju SOZD je potrebno zbrati realne podatke in enotno nastopiti pri SISEOT ter se dogovoriti za zagotovitev normalnega poteka proizvodnje. Vedeti moramo, da imamo tudi pri izvozu določene limite, preko katerih s sedanjo stopnjo tehnološke opremljenosti ne moremo. Situacija je resna. Če bomo dolžni v prihodnjem letu poravnati kredite poleg predvidene delitve deviznih pravic, bo situacija izredno ostra.

Papirnica Količevo je trenutno v maksimumu deviznega odplačevanja investicije in tudi maksimalno koriščenje deviznih pravic je ne more rešiti, zato je tu nujna družbena podpora. O tem je že razpravljala skupina CK, ki jo je vodil izvršni sekretar.

Naš delegat Miro Škvorc je postavil vprašanje, kako z obstoječimi tehnološkimi kapacitetami in razpoložljivimi surovinami zagotoviti visoko kvaliteto predvsem premazanih papirjev in zadostiti zahtevam zunanega trga?

Tov. Varšek je povedal vsem znano dejstvo, da v trenutni situaciji nimamo na razpolago deviznih sredstev za uvoz boljše tehnološke opreme; teh ni na razpolago niti za tiste z visoko pozitivno izvozno bilanco. Vemo tudi to, da je za leto 1983 predvidenih približno toliko deviznih obveznosti države, kot letos, to je okoli 5 milijard dolarjev. Torej se bomo morali znati obnašati v okviru danih možnosti in skušati vsaj večji del rezervnih delov narediti in kupiti doma.

Tov. Drago Marolt je prisotne seznanil s stanjem najetih inozemskih kreditov. Sklenjene so tri kreditne pogodbe v vrednosti 75, 60 in 32 milijonov ASch. Prvi dve kreditni pogodbi se že izvajata in je celuloza že uvožena, zadnja pa se bo pričela izvajati v kratkem. Koristniki teh pogodb so: Papirnica Vevče 49 milijonov ASch, Papirnica Radeče v znesku 15 milj. ASch, Sladkogorska 17 in Kartonažna v znesku 3 milj. ASch. Ostali del pa odpade na razne tiskarne, ki bodo za najete kredite uvozile za našo tovarno celulozo.

Julija je bilo na seji delavskega sveta SOZD odobreno Tovarne celuloze Obir brezobrestno posojilo v višini 5,928.000,— ASch za dobo pet let. Ker po bančnih določilih v tujini ni mogoče dati kredita brez obresti, so delgi prvotni sklep spremeniili od brezobrestnega posojila v posojilo z najnižjo obrestno mero, tj. 9,5%.

Na osnovi zakona o prometu blaga s tujino in na predlog Privredne komore Jugoslavije smo se kot izvozniki v Avstrijo dolžni vključiti v sekcijo za poslovanje z Avstrijo. Člani delavskega sveta so za delegata v tej sekciji imenovali dr. Drago Marolta, za njegovega namestnika pa Matijo Milojevića.

Precej živahna je bila razprava o problematiki informativnih glasil SOZD. Naklada glasila Bilten je bistveno padla, zanj ni posebnega zanimanja v posameznih članicah SOZD in tudi sodelavcev za pisanje v ta časopis ni veliko. Člani delavskega sveta so menili, da Bilten prinaša premalo informacij o samem delu SOZD in da ni dovolj zanimivih informacij; dogodki iz posameznih delovnih organizacij naj bi se v Biltenu objavljali v obliki krogotoka informacij. Problematično je tudi izhajanje strokovne revije Papir, ki izide 2- do 3-krat na leto. Tudi pri njej je viden padeč naklade, s tem pa seveda povečanje stroškov na izvod. O tej problematiki naj bi razpravljali samoupravni in poslovodni organi članic SOZD, na prihodnji seji delavskega sveta pa bi se pogovorili o konkretnih predlogih in zavzeli odgovarjajoče sklepe.

Na naslednji seji bo tudi podan 9-mesečni obračun SOZD Slovenija papir in Tovarne celuloze Obir.

Vida B.

Delavcem Papirnice Vevče!

Člani Zveze paraplegikov SRS se vam iskreno zahvaljujejo za humanost in vam želijo še veliko delovnih uspehov!

Zveza paraplegikov SR Slovenije

Pripis uredništva: Zvezi paraplegikov SRS smo odobrili dve in pol tone papirja po 50% ceni.

RAZPRAVA V OOZS:

Izhod je v večjem izvozu

Izvoz, predvsem na konvertibilna tržišča, je življenjskega pomena za našo družbo in v še večji meri velja to za Papirnico Vevče. Predvidevamo, da bomo morali prihodnje leto precej več izvoziti, okoli 38.000 ton, če bomo hoteli obratovati. Kljub ponavljanju o tej naši nujnosti izvoza dan na dan pa smo lahko zadnje mesece opazili strmo upadanje izvoza, ki je skoraj ogrozilo realizacijo letošnjega plana. Vsi dosedanji naporji za odpravo subjektivnih vzrokov pri nekakovostno in malomarno opravljenih izvoznih nalogah niso našli pravega odmeva. Miselnost, da bomo v tujini zavrženo bla-

go prodali zlahka doma z bolj-šim zaslužkom, bo dokončno treba iztebiti. Odločnost zveznih in republiških organov na nepopustljivem vztrajanju za dosego izvoznih načrtov ne dovoljuje nobenega popuščenja.

Glede na navedena dejstva je strokovni svet DO sklenil, da se pri osebnem dohodku uvede kategorija izvozne stimulacije za vzpodbujanje izvoza. Osnovne značilnosti tega predloga, ki je že v široki razpravi v osnovnih org. sindikata, so v tem, da ima doseganje oz. nedoseganje s planom postavljenih izvoznih rezultatov dvojni učinek in sicer na normativ produktivnosti in na

dosedanji stimulativnosti del oz. pogonsko pripravljenosti, poslovno uspešnost ter normative strojnih dodelav v tehničnem in grafičnem papirju. Predlog je bil podan na razširjeni seji konference OOZS 12. novembra, katere so se udeležili tudi: sekretar republiškega odbora sindikata delavcev papirne, celulozne, grafične in časopišno informativne dejavnosti tov. Vukašin Lutovac, predsednik občinskega sindikalnega sveta naše občine tov. Martin Pograjc in sekretar v občinskem sindikalnem svetu tov. Temlin.

Izvoz je nujen in predlog stimulativnega nagrajevanja je nov instrument, ki naj bi pripomogel k bolj zavzetemu delu. Apeli na zavest žal niso dosegli boljšega učinka pri izdelavi izvoznih nalogov.

Predlog je pripravljen tako, da, v kolikor drugo leto ostane le pri letošnjem izvoznem rezultatu, se osebni dohodki ne bodo povečali niti za stotinko odstotka. Če pa bomo zastavljene načrte izvoza dosegli, se bodo OD lahko v povprečju povečali za 12%. Torej je naša edina možnost v boljšem delu pri doseganju izvoznih rezultatov.

Ko bodo zbrane vse pripombe na predlog, se bomo o njegovem sprejemu odločali na zborih delavcev.

Zagrebti se moramo resno, sami, saj nam ne bo nihče dal pomoči, niti je v tem trenutku nihče tudi ni sposoben dati.

V. B.

Predsednik delavskega sveta SOZD Slovenija papir je naš delegat Ivo Avbelj; predsednik KPO Miro Varšek poroča na seji o gospodarski situaciji in oceni poslovanja SOZD

Delegata delavskega sveta SOZD Slovenija papir iz Papirnice Vevče sta še Edo Ulčakar in Mirko Škvorc; zadnje seje se je udeležil tudi direktor Stane Ermenc

Ni mogoče živeti od tega, kar bomo ustvarili šele jutri

10. in 11. decembra so se organizatorji obveščanja v OZD zbrali na svojem petem srečanju, tokrat v Mariboru. Predsednik republiškega sveta ZSS tov. Marjan Orožen je preko dvestotim zbranim novinarjem iz združenega dela spregovoril o aktualnih nalogah sindikata po 10. kongresu ZSS s posebnim poudarkom na nalogah novinarjev v situaciji, ki je izjemna in zaostrena. Nastopil je trenutek, ko moramo vračati dolgove z obrestmi vred. To pa povzročata različne pritiske na raznih področjih, tudi na političnih in socialnih.

Razlogi, ki so nas pripeljali do današnje situacije, so nam znani: splošna težnja po hitrem razvoju, želja po čim hitrejši izenačitvi z ostalim razvitim svetom. Pri tem pa se nismo vprašali, ali imamo za to sredstva? Za hiter razvoj pa niso dovolj samo objekti in stroji; za to morajo biti tudi ljudje, njihove delovne navade, česar pa zagotovo ni mogoče kupiti v tujini. Seveda pa so k nastali situaciji prispevale tudi mednarodne okolnosti, metode politike vplivnih področij, ki so za nas predvsem energetika, kreditno-monetarna politika in kmetijsko področje ter udar na našo izvozno usmerjenost. Tisti, ki so še pravočasno opozarjali na posledice nesistematskih rešitev, so bili žal v manjšini. Danes se čutijo te posledice najbolj tam, kjer se v sistemu ni nič spremenilo. Če bi v celoti uresničili ustavno načelo, da s sredstvi akumulacije oz. reprodukcije razpolaga delavec v procesu združenega dela, če bi sredstva za razvoj v večji meri bila v odločanju delavcev v OZD, bi bilo gotovo manj zadolževanja, manj zgrešenih investicij, manj dupliranja teh in več povezovanja združenega dela. Samoupravnih odnosov torej nismo v celoti uresničili in sicer tistega pomembnega dela — samoupravljanja kot produkcijskega, družbenoekonomskega odnosa, ne.

Nadaljnji razvoj ni več mogoč po poti sistema, ki ima polno administrativnih primesi in kreditnega sistema. Zgraditi moramo novo gospodarsko strategijo, politiko opiranja na lastne sile, ki jo moramo v celoti podpreti. Ta naša usmerjenost ima tudi velik mednarodni pomen. Ves svet je v težavah in naše težave razumejo tudi drugi. Zato ni vseeno po kakšni poti jih rešujemo. Naša obveza in dolžnost je, da jih rešujemo po družbenodemokratični, samoupravni poti. Preiti moramo v sistemske rešitve, v novo kvaliteto in se odločno upreti odporom, ki se na tej poti pojavljajo. Več pravic je treba pustiti tistemu, ki bo uspešnejši in gospodarnjši. V vsaki OZD mora biti prisoten boj v ekonomskem, samoupravnem in tehničnem pristopu, da bomo dosegli večji dohodek, optimalne rezultate in pravilne kriterije delitve po rezultatih dela. Sredstva moramo usmeriti tja, kjer bodo dala večji ekonomski rezultat. Bolj se moramo poglobiti v obseg proizvodnih stroškov, kajti prav tu so še velike rezerve, sredstva amortizacije in investicijska sredstva morajo v celoti preiti v odločanje delavcev, uskladiti moramo stvarne materialne interese v okviru svojih možnosti. Tako bo možno doseči novo kvaliteto stanja, tako bo samoupravljanje preraslo v celovit produkcijski proces.

Danes delavec še ni dovolj motiviran za boljše delo, za boljše gospodarjenje. Živeti na račun drugega pa je nemoralno in je problem, ki ruši enotnost delavskega sistema. Zato je nujno priti do pravih razmerij tako pri vrednotenju proizvodnega kot drugega dela.

V prihodnjem, 1983. letu, bomo bili glavni boj za dohodek na temeljih izvoza, za stabilizacijo. In toliko bomo v naši družbi imeli svobode in enakopravnosti, kolikor bomo imeli pri svojem delovanju v tem boju odgovornosti.

Vida B.

Z razširjene seje konference OOZS

OSEBNI DOHODKI IN DRUŽBENI DOGOVOR

Samo delo prinaša novo vrednost

Višina osebnih dohodkov delavcev naj bi bila odraz uspešnosti gospodarjenja TOZD, DO oz. celotnega gospodarstva. V preteklih letih se je nivo osebnih dohodkov določal administrativno, potem pa so vlogo regulatorja prevzeli panožni sporazumi, ki pa so sedaj ponovno aktualni. V letu 1980 so Izvršni svet skupščine SRS, Republiški svet zveze sindikatov ter Gospodarska zbornica Slovenije kot podpisniki sklenili družbeni dogovor o uresničevanju družbene usmeritve, razporejanja dohodka z namenom, da se uresniči usmeritve sprejete za razporejanje dohodka in v zvezi s tem krepitve materialne osnove dela. Družbeni dogovor je torej izvedbeni dokument vsakoletne resolucije; je planski akt, ki naj ga upoštevajo delavci v organizacijah združenega dela ter delovnih in drugih skupnostih. Dogovor je obvezujoč za vse njegove udeležence, ki morajo pri pripravi lastnih planskih aktov upoštevati usmeritve dogovora. Nespoštova-

tako, da pri udeležbi izvoza na konvertibilno področje v celotnem prihodku v letu 1982 od 3 odstotkov navzgor za vsake 3 odstotne točke povečajo rast sredstev za OD za 1 odstotno točko. V primeru Papirnice Vevče nam da izračun po družbenem dogovoru naslednjo možno rast osebnih dohodkov v letu 1982:

— rast primerljivega dohodka preko 50%, možen porast sredstev za OD za 32,5%,

— udeležba izvoza v prihodku na konvertibilno področje ca. 21 odstotkov, možen porast še za 6%.

Skupaj možna rast sredstev za OD v letu 1982 32,5% + 6%, kar znaša 38,5%.

V devetih mesecih letošnjega leta smo ob povprečnem normativu produktivnosti 20,67 neto dosegli rast OD glede na enako obdobje preteklega leta za 36 odstotkov. Iz tega lahko ugotovimo, da se delavci Papirnice Vevče držimo resolucijskih zah-

dogovora oz. bodo namenile več sredstev za OD, kot bi jih lahko, upoštevala kot osnova za možno rast v prihodnjem letu letošnja možna povprečno razporejena sredstva po družbenem dogovoru, ne pa izplačana sredstva. Vsa preveč razporejena sredstva v letu 1982 pa bo potrebno prihodnje leto poračunati.

Dogovor za prihodnje leto predvideva še povečanje rasti sredstev za OD ob: primerjanju povečanja kazalcev fizične produktivnosti, doseganja izvoza na konvertibilno področje ob izpolnjevanju usklajenega dinamičnega izvoznega plana SISEOT, znižanje stroškov poslovanja ter gospodarnosti uporabljenih poslovnih sredstev. Ker je dogovorjen pogoj za odločanje o povečanju sredstev za OD samo doseženi boljši rezultat dela in poslovanja (8. člen dogovora) v DO in družbenopolitičnih skupnostih, do konca prvega trimeseja ne bomo povečevali sredstev za OD nad doseženo pov-

Mesec	Neto OD v mesecu	Neto normativ produktivnosti
januar	18,76	13.772
februar	20,00	15.024
marec	20,60	15.240
april	21,59	16.700
maj	21,34	16.649
junij	20,18	15.758
julij	20,58	16.242
avgust	20,74	16.307
september	22,26	17.138
oktober	23,63	17.964
november	25,00	19.370
povpr. 11 mes. 82	21,34	16.378
predvideno 82	22,22 ca.	16.800
povpr. 81		11.988

Iz razpredelnice je razvidno, da je letošnji družbeni dogovor precej radodaren, saj nam je omogočil skoraj 40% rast OD v primerjavi z letom 1981. Prihodnje leto zagotovo ne bo tako, saj je že iz osnutka dogovora razvidno, da si bo lahko samo izjemno dober, varčen in v izvoz usmerjen gospodar odrezal večji kos kruha kot letos.

MIR

veta
tapete vevče

Izobraževanje pospešuje produktivnost

V Mariboru je bilo 17. in 18. novembra 1982 jugoslovansko posvetovanje o izobraževanju odraslih in o produktivnosti dela. Posvetovanje je organizirala Zveza andragoških društev Jugoslavije. Predsednik sveta Bogoljub Nedeljković je v pozdravnem govoru posebej opozoril na aktualno temo posvetovanja in poudaril, da je v zdajšnjih razmerah vendarle treba preiti od besed k dejanjem. Tudi jugoslovanski andragogi, 210 se jih je zbralo v Mariboru, naj ob koncu posvetovanja ne bi le ugotavljali, da so bili priče novemu posvetovanju o produktivnosti dela. Kakšne ugotovitve in spoznanja so se izoblikovala na posvetovanju in s kakšnimi praktičnimi napotili so se vrnili udeleženci v svoje delovne organizacije?

Uvodni referat o izobraževanju odraslih in produktivnosti dela je pripravila dosedanja predsednica Zveze andragoških društev Jugoslavije dr. Ana Kranjc. V svojem referatu je poudarila, da izobraževanje v družbi nima samo ekonomskega učinka, temveč tudi družbenopolitično, kulturno in psihosocialno vlogo izobraževanja.

Produktivnosti prav tako ne gre razumeti ozko, pač pa z vidika porajanja človekovih zamisli. Neposredne proizvodnje ne smemo ločiti od »PROIZVODNJE« znanja, inovacij in zamisli.

Pri nas nimamo širših zapisov, ki bi prikazali vplive izobraževanja na produktivnost dela. Raziskovalni projekti v svetu so pokazali nekatere zakonitosti:

— Čim višja je stopnja izkoriščenosti tehnologije, tem večje je izobraževanje, tem več je potrebno znanja. Zaradi nagle menjave tehnologije postajamo vse bolj odvisni od stalnega neposrednega usposabljanja delavcev. Redno šolanje je le splošna pod-

laga za prihodnje izpopolnjevanje in usposabljanje.

— Potrebe po znanju bo moč le do neke mere zadovoljevati s klasičnimi oblikami šolanja; vse bolj uspešne bodo množične oblike izobraževanja, kot npr. dopisno izobraževanje, izobraževanje na daljavo (multimedialsko), vodno izobraževanje itd.

— Srednješolsko in visokošolsko izobraževanje je slabše izrabljeno pri manj razviti proizvodnji. Produktivnost bolj pospešuje splošno znanje, kot pa ozko usmerjeno izobraževanje.

— Izobraževanje omogoča delavcu prehodnost in preusmerjanje z enega dela na drugega v čim krajšem času (problem prekvalifikacije).

— Izobraževanje pospešuje razvoj tudi tedaj, ko v družbi ni načrtovane akcije za razvoj.

Kako pa je to pri nas? Z zakonom o usmerjenem izobraževanju smo za izobraževanje, izpopolnjevanje znanja in usposabljanje zadolžili šole, ki naj bi poleg rednega izobraževanja razvile tudi podsistem stalnega izpopolnjevanja. Paradokso pa je, da je zakon glede tega **naletel na gluha ušesa pri šolah samih**, ki za to dejavnost niso bile usposobljene, pri tem pa je obšel vse dosedanje nosilce in izvajalce izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja, ki bi lahko prevzeli vsaj 70-odstotkov dela na tem področju.

Pomembni družbeni dokumenti poudarjajo pomen izobraževanja odraslih in mu dajejo enakovreden družbeno gospodarski položaj, kot ga ima druga izobraževalna dejavnost. V andragoški praksi pa se je stanje prav zadnja leta poslabšalo. Če naj velja misel, da izobraževanje **pospešuje produktivno delo** in delavčev **inovativnost** potem je treba močneje razvijati tudi podsistem dopolnilnega izobraževanja in izpopolnjevanja na vseh področjih dela in družbene ter kulturnega razvoja.

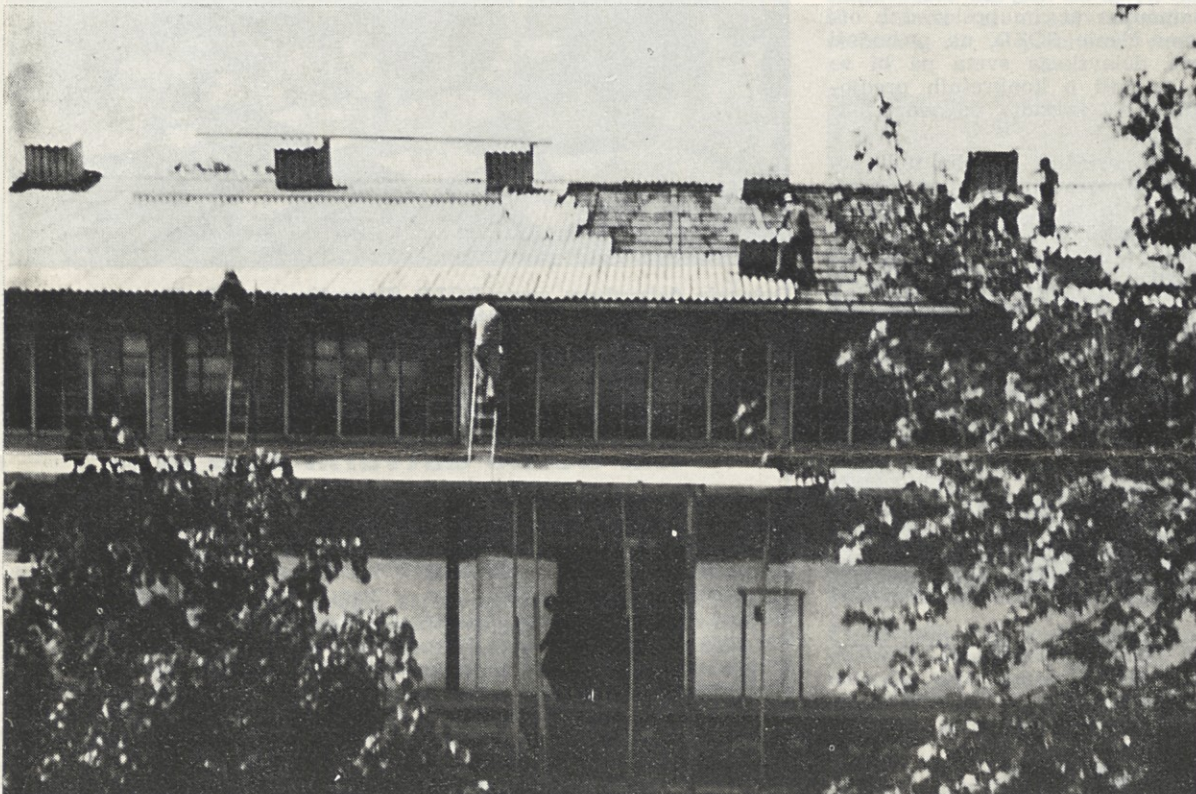
Izobraževalna struktura zaposlenih v naši tovarni

St. izobr.	TOZD TP	TOZD BP	TOZD VETA	TOZD DS	TOZD GP	DSSS	Skupno:
visoka	4	4	0	0	1	6	15
višja	4	11	1	1	0	6	23
srednja	39	31	6	2	13	42	133
VK	22	0	0	0	0	0	22
K	229	41	31	8	67	22	409
8. r. osn. š.	143	40	15	9	51	21	279
4.—7. r.	229	61	23	18	68	20	419
1.—3. r.	16	4	1	0	3	4	28
1. r.	1	0	0	0	0	0	1

V Papirnici Vevče pa naletimo na nekaj nerazumljivega. Izobraževalni center je tudi letos organiziral izobraževanje za pridobitev osnovnošolske izobrazbe. Vsem udeležencem izobraževalnega procesa omogočamo, da redno obiskujejo predavanja, za vsak izpit dobijo še en dan do-

pusta ter povrnemo vse stroške. Če pogledamo objavljeno tabelo, ki kaže doseženo strokovno izobrazbo vseh zaposlenih po TOZD in zraven povemo, da to šolo v delovni organizaciji trenutno obiskuje samo 5 (pet) naših delavcev, menim, da komentar ni potreben.

Vid Vilfan

Še pred poletjem smo obnovili streho in fasado skladišča ob Cesti 30. avgusta (foto Maks Krpan)

nje dogovora pomeni, nespoštovanje lastnih planskih obveznosti.

Družbeni dogovor o razporejanju dohodka je bil nato podpisan tudi za leto 1981 in 1982 z manjšimi spremembami oz. dopolnitvami, instrumenti pa so ostali isti in sicer: rast primerljivega dohodka, višina bruto OD v preteklem letu ter povečanje izvoza na konvertibilna tržišča. Zaradi nekaterih pomanjkljivosti se v družbenem dogovoru za prihodnje leto predvideva spremljanje dovoljene rasti OD na spremenjenih osnovah, vendar o tem kasneje.

Osnovne značilnosti družbenega dogovora o usmerjanju razporeditve dohodka za leto 1982 so: zaostajanje rasti osebnih dohodkov za rastjo dohodka v preteklem letu, dosežena raven povprečnin bruto OD, razporejenih v preteklem letu ter udeležba izvoza na konvertibilno področje v celotnem prihodku.

Na osnovi kazalca rasti primerljivega dohodka je tako možno večati rast sredstev za OD po tabeli in sicer tako, da je pri rasti dohodka od 0—12% možna 12% rast sredstev za OD. Pri rasti dohodka za 25% je možno povečevati sredstva za OD za 22,5% ter pri rasti dohodka 50% in več za največ 32,5%. Izvozno usmerjene DO pa k temu lahko dodajo še določene odstotke glede na dosežene izvozne rezultate in sicer

tev ter družbenega dogovora o delitvi dohodka. Glede na dejansko oz. predvideno možno rast sredstev za OD v letu 1982 do sedaj razporejena sredstva zaostajajo za možnim izplačilom za ca. 1,5%. Komisija za usklajevanje vrednotenja dela ter delitve sredstev za OD je zaradi tega sprejela sklep, da se pri izplačilu DO za mesec november in december 1982 čimbolj približamo možni rasti po družbenem dogovoru, tj. 38,5%. Zaradi tega tudi tolikšen porast normativna produktivnosti v zadnjih dveh mesecih (oktober, november).

Kako pa bo z osebnimi dohodki v prihodnjem letu? V osnutku predloga dogovora o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka in čistega dohodka v letu 1983 je bistvena sprememba glede na predhodne dogovore ta, da se kot osnova za primerjavo možne rasti OD ne ugotavlja več rast dohodka, temveč rast čistega dohodka, pri čemer morajo sredstva, razporejena za OD, rasti za 50% počasneje, kot pa je rast čistega dohodka. Ob tem naj pripomnimo, da se pri rasti sredstev, razporejenih za OD, ne primerjajo izplačana sredstva v preteklem obdobju, temveč sredstva, ki jih je bilo možno izplačati po družbenem dogovoru v preteklem letu. To pomeni, da se bodo tistim DO, ki v letošnjem letu ne bodo spoštovali določil družbenega

prečno rastjo sredstev za OD v letu 1982.

In kako bo z DO v Papirnici Vevče v prihodnjem letu? V prvem trimesečju bomo po določilih 8. člena DD lahko izplačevali sredstva do višine povprečno razporejenih sredstev v letu 1982, oz. največ do sredstev, ki smo jih po letošnjem družbenem dogovoru lahko izplačali. To pa je mesečno izplačilo v višini največ ca. 31.000.000 din oz. normativ produktivnosti v višini ca. 22,22, kar je njegova povprečna vrednost v letošnjem letu oz. višina, ki je še zagotovljena, da nismo med kršilci družbenega dogovora 1982. Tako izplačilo bo možno v primeru doseganja s planom zastavljenih poslovnih ciljev (proizvodnja, izvoz, uvoz, dohodek itd.). V naslednjem trimesečju 1983 pa bo možna rast sredstev za OD ob primerjanju prej navedenih kazalcev oz. ob doseganju boljših rezultatov dela in zaposlovanja. Zaradi še bolj zaostrenih pogojev gospodarjenja v naši DO v prihodnjem letu ne moremo pričakovati tako ugodnih rezultatov poslovanja kot letos, zato lahko pričakujemo umirjenjšo rast sredstev za OD. Predvsem je pomembno, da se s skrajnimi naporimi vseh delavcev potrudimo za čimvečji izvoz ter varujemo na vseh področjih.

Poglejmo gibanje normativa produktivnosti ter povprečnega DO v enajstih mesecih 1982:

PREDSTAVLJAMO VAM VODJO FINANČNE SLUŽBE:

Osnovo za delo moramo postaviti tako, da bo možen nadaljnji razvoj

17. junija 1982 je delavski svet delovne organizacije imenoval tov. IZIDORJA FURLANA za vodjo finančne službe; na osnovi tega je 1. oktobra 1982 tov. Furlan združil delo v Papirnici Vevče.

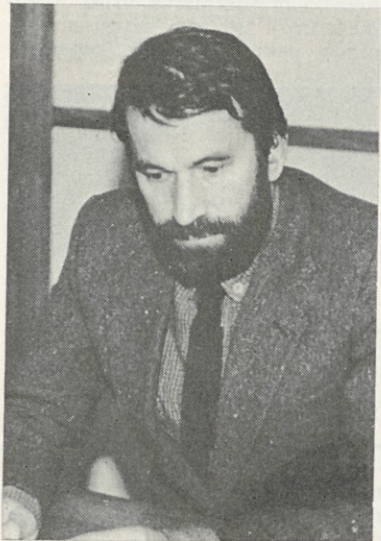
Rodil se je leta 1942 na Vipavskem, v osrčju naše Primorske, kjer se je po končanem osnovnem šolanju izučil za trgovca. Tedanji gospodarski razvoj je že zahteval veliko strokovnega kadra in v tem je videl možnost nadaljnega usposabljanja tudi tov. Furlan. Leta 1964 je v Ajdovščini končal ekonomsko srednjo šolo, nakar se je vpisal na Višjo ekonomsko komercialno šolo v Mariboru in 1967. leta diplomiral. Zaposlil se je na »domaćem« območju v delovni organizaciji Fructal, po odslužitvi vojaškega roka pa se je s primorske regije preselil v ljubljansko in se zaposlil v Metalki. V Fructalu se je dobro seznanil z nabavnim in prodajnim področjem, v Metalki pa je spoznal predvsem knjigovodstvo in računovodstvo. Želja po večjem znanju ga je gnala v dodatno izobraževanje ob delu; vpisal se je na II. stopnjo Visoke šole za organizacijo dela v Kranju in jo tudi končal.

Iz Metalki je za štiri leta zavil zopet v rodno Primorsko, v sezanski Mitol, kjer je dobil celovit vpogled v normativne akte, upravljaljske in komercialne posle ter spoznal direktno proizvodnjo. V Dolu pri Ljubljani se je v delovni organizaciji JUB podrobneje ukvarjal s komercialno in tako zaokrožil praktične izkušnje na vseh ključnih področjih procesa organizacije združenega dela, razen na področju financ. In ker je čutil potrebo, da si tudi na tem — finančnem področju pridobi izkušnje in znanje, se je zaposlil v Zavodu za izgradnjo Ljubljane. »Čeprav je bil moj prvotni namen le malo pokukati tudi v svet financ, sem v tem zavodu opravljaj naloge s finančnega področja kar pet let,« pravi tov. Furlan. »Predvsem sem se spoznal z negospodarskimi financami in ves čas sem pogrešal splošno težnjo po ekonomičnem gospodarjenju s sredstvi, še posebej s finančnimi, kar pa je zaradi dejavnosti same in organizacije v njej bilo nemogoče doseči. Tudi to je bil eden od razlogov, da sem prišel v proizvodno delovno organizacijo, v Papirnico Vevče, čeprav je tej odločitvi botroval večji splet okoliščin. Čutil sem, da je le v proizvodnji možno preseči obupni občutek nemoči, da bi sploh kaj naredil med dvema skrajnostima: pomanjkanjem sredstev na eni in nenasitnimi apetiti raznih struktur na drugi strani. Ni enostavno prilagoditi apetite danim možnostim, še posebej, če ni nobene pripravljenosti, prilagoditi se novim zahtevam, bodisi družbenim ali gospodarskim.«

V Papirnico Vevče je tov. Furlan prišel z željo, upanjem in spoznanjem, da so v proizvodni DO drugačna, bolj plodna tla za delo na finančnem področju, saj gre za DO z dolgoletno tradicijo in močno izraženimi razvojnimi težnjami. Na njegovo odločitev je vplivalo tudi to, da je bila naša finančna služba že do sedaj dobro organizirana. »Le eno področje je potrebno še posebej dodelati, to je mehanizacija in avtomatska obdelava podatkov. To področje me še posebej zanima in že na začetku sem dobil občutek, da bom prav v tem lahko nekaj prispeval k napredku papirnice, seveda pa bi za to morali imeti posluš tudi ljudje z drugih področij — prodaje, nabave, programa, razvoja, če hočemo dograditi celovit — integralni informacijski sistem, ki je v današnjem času takšni delovni organizaciji za kvalitetno vodenje in delovanje nujno potreben. Če hočemo doseči željene cilje, moramo tudi do finančne funk-

cije imeti velik posluš in njene napore mora celoten kolektiv podpirati.«

Več ali manj je težko dobiti ljudi, ki bi z veseljem delali v finančni službi. Tov. Furlan pa v tem delu najde veliko zadovoljstva; področje gospodarjenja s finančnimi sredstvi ga izredno zanima. »Zaradi izrednega pomena bomo morali prav temu področju posvetiti še dodatno pozornost. Prav denarnim stroškom se bomo v celotni strukturi stroškov še posebej posvetili. In tudi tu bo potrebno doseči poglobljeno sodelovanje z ostalimi funkcijami proizvodnega procesa, predvsem v relacijah nabava—prodaja—razvoj. Prav od kvalitete tega sodelovanja je v velikih meri odvisen uspeh mojega bodočega dela,« meni novi vodja finančne službe.

Za dosego izpopolnjenega delovanja finančne službe bo seveda potrebno izvršiti tudi določene organizacijske in kadrovske dopolnitve; vse relacije bo treba zajeti v zaokroženo celoto, jo dobro pretehtati in potem funkcije izvajati. Tov. Furlan ima občutek, da je v naši DO ugodna možnost za uvedbo avtomatske obdelave podatkov, vendar pa bo pri tem potrebna tako strokovna kot finančna podpora, če bomo hoteli namere tudi realizirati.

In ker je prav finančno področje proizvodnim delavcem malo poznano, je tov. Furlan njegove karakteristike strnil takole:

»Zadnjih deset let so v finančnem poslovanju nastale velike spremembe; Zakon o zavarovanju plačil je dal finančnim službam poseben, nov pomen. Z njim je končno spoznano, da brez normalnih finančnih tokov tudi ni možen proizvodni proces. S tem pa je tudi poklic finančnega delavca postal bolj zanimiv, saj smo začeli spoznavati, da delo v finančni službi ni zgolj zasledovanje poslovnih dogodkov, ampak, da sta v njej prisotni še dve pomembni področji:

— gospodarjenje s finančnimi sredstvi in

— intenzivno sodelovanje pri izgradnji poslovnega informacijskega sistema.

Finančni delavec torej ni ozko usmerjen, saj njegovo delo zahteva širše znanje, predvsem v sodobno organizirani finančni službi intenzivno uporabo znanj s področja računalniške obdelave podatkov in mehanografije, ki v svetu izredno napreduje. Res pa je, da je to znanje izredno težko prenesti v prakso, ker to zahteva splošno preobrazbo.

Zaradi vseh teh razlogov je delo finančnih delavcev zelo zanimivo, za delovno organizacijo pa seveda koristno. Naj le s primerom salda na žiro računu osvetlim pomembnost težnje posebne finančne službe: ni vseeno, kakšen je saldo; biti mora čim manjši, ob tem pa morajo biti

zadovoljene vse potrebe po sredstvih, kot so nabava, osebni dohodki, investicijske in družbene dajatve. In kako tej težnji zadostiti? Imeti torej nizek — to je gospodaren saldo — in pokriti vse finančne obveze, ki se tudi dnevno pojavljajo, čeprav so navadno znane že prej, le posebna finančna služba zve zanje zadnji trenutek. Torej je informacijska in to ažurna povezava med vsemi poslovnimi funkcijami nujna. Nihče ni namreč dovolj uspešen, če je uspešen le na svojem področju. V finančni službi se vedno zavedamo, da smo toliko uspešni, kolikor so drugi z našim sodelovanjem uspešni. In če bi se tega zavedale vse službe, bi bilo celotno sodelovanje na višji stopnji.«

Tov. Furlan je ob vprašanju, kako se počuti v kolektivu vevških papirničarjev, dejal, da ima zelo prijeten občutek, da je prišel v zdrav kolektiv, v katerem tudi on bolj neposredno ustvarja, da pa se mu zdi, da finančna služba le nima tistega mesta v DO, ki bi si ga finančni delavci želeli in kakršnega zahteva proizvodni proces. Vsaka služba bi morala razmisliti o tem, da mora o njenih informacijah biti informiran vsak tisti, ki jih potrebuje, tudi finančni delavec.

»Ob mojem prihodu v DO je bila velika sreča v tem, da primopredaja poslova ni bila boleča, saj sva s tovarišico Levičnikovo še nekaj časa delala skupaj. Seznanil sem se s prijetnim dejstvom, da vsa ekipa finančnih delavcev dela nemoteno brez bistvenih izpadov; ti se morda najbolj čutijo v posebni finančni službi zaradi nekaterih neurejenih relacij. Vsi operativni posli tečejo brez motenj, saj so delavci dobro usposobljeni za svoje delo. In zato sem se tudi jaz lahko že takoj na začetku bolj intenzivno posvetil spoznavanju DO kot celote ter njenih posameznih funkcij, predvsem seveda finančnih. Zelo sem zadovoljen s svojimi sodelavci; veste, v malokateri organizaciji združenega dela se lahko doseže to, da kljub kakšnim odsotnostim delavcev na ključnih mestih teče delo nemoteno dalje, kot je to primer v vevški finančni službi. In to, da znata določen posel opraviti vsaj dva delavca, je garancija za neprekinjeno delo in edino pravilna usmeritev. Gotovo je v Papirnici Vevče zasluga za takšno delo tudi v načinu kadrovanja; na prosta dela kadrovati domače ljudi pomeni stimulacija za delavce, ti pa prinesejo s seboj znanje in izkušnje, ki so stimulacija za DO.«

Tov. Furlan izredno ceni praktične izkušnje in jim prisoja najmanj takšno težo, kot teoretičnim znanjem. Iz teh razlogov je v njegovi delovni knjižici tudi več sprememb zaposlitev, kot je morda to za nas običajno. Vendar pa lahko vidimo in o tem se bomo nedvomno še bolj lahko prepričali, da je tov. Furlan z delom in študijem ob njem znal združiti praktične izkušnje iz proizvodnje, trgovine in negospodarstva v veliko novo kvaliteto. Upam, da jo bomo vevški papirničarji znali prav ceniti in jo izkoristili v našo in splošno družbeno korist.

Tovarišu Furlanu želimo veliko uspeha pri njegovem zahtevnem delu, saj bo to tudi naš skupen uspeh.

Vida B.

**Dopisujte
v naše
glasilo!**

Razvoju novih kvalit in uporabi novih tehnoloških znanosti bi pač morali posvetiti večjo pozornost

Papirnica Vevče se bo morala še v večji meri vključiti na svetovna tržišča, kar pa bo v paleti evropske konkurence možno le z zahtevnejšimi, specialnimi proizvodi. Zato pa je potreben BISTVEN premik! Vsako leto bi morali imeti na razpolago nov artikel, ki bi ga ponudili trgu. To bomo morali doseči in če ne bomo imeli dobre ekipe, ki bi se s tem ukvarjala, bomo pričeli stagnirati. To pa ne bi bilo ne v veselje nekdanjih vevških daljnovidnih papirničarjev, ne mladega rodu, pa tudi ne v naš ponos.

Perspektiva je v RAZVOJU, za katerega je treba organizirati ves domači strokovni potencial, ga popestriti še z drugimi strokovnjaki in tako ustvariti KVALITETO in SPECIALNOST. Ves svet ve, da je raziskovalno delo več kot potrebno za razvoj in celo za sam obstoj, da za to ne sme biti vprašanje sredstev in investiranja v kadre, mi Vevčani pa smo vse to uspeli zanemariti. In zadnji čas je, da presežemo takšno miselnost!

V. B.

Tudi za ceno nekaterih osebnih odrekaj

»Na račun kreditov, dolgov in bodočega dohodka se ne bo možno več razvijati in razmišljanj v tej smeri je še vedno premalo. Izvoz, izvoz... to je naša nuja, h kateri moramo pristopiti vsi. Tisti sicer, ki se bolj angažirajo v tej smeri, se trenutno odrekajo delu dohodka, je pa to dolgoročno gledano dobra naložba,« je dejal na naši razširjeni seji konference OZZS sekretar RO sindikata delavcev v naši panogi tov. Vukašin Lutovac.

»Reklamacije, kvaliteta izvoza, to se mora čutiti tudi pri osebnem dohodku. Vse družbene moči je treba usmeriti v izvoz, tudi za ceno nekaterih osebnih odrekaj in slabšega življenjskega standarda, seveda pa ne ravnostnega v najnižjih kategorijah. Izvozna naloga mora biti dolgoročna. In pri izvajanju teh družbenih zahtev mora prav sindikalna organizacija biti dosledna. Tisti, ki misli, da bo na račun inflacije doma bolje živel,

Vukašin Lutovac, Štefan Temlin in Martin Pograjc so si z zanimanjem ogledovali ročno izdelovanje papirja

Spomnil nas je tudi na zahtevo, ki izhaja iz kongresnih sklepov ter iz naših osebnih zahtev glede tega, kako v prvi vrsti dohodek ustvariti in ga potem tudi pravilno deliti ter o omejitvi porabe vseh vrst.

Glede našega predloga stimulatívne nagrajevanja za dosego izvoza je dejal:

prav gotovo ne pozna usmeritev za prihodnje leto. Če bosta sindikat in zveza komunistov odigrala svojo aktivno politično vlogo v bitki za dosego željenih rezultatov, potem bo to doseganje takšno in na tak način, kakršnega si delavci želijo.«

V. B.

Načrtovanje za prihodnje leto in realizacija prodajnih naročil zahtevata sistematičen pristop do dela

(Nadaljevanje z 2. strani)

prodajna naročila v naslednji planski enoti se zaradi izpada predhodnega realizirajo v prehitvejših terminih, izpadla enota pa se realizira takoj, ko so odpravljeni vzroki oz. dani pogoji za njeno realizacijo, vendar ne pred sklončanjem enote, ki je že v fazi proizvodne realizacije.

Strog režim pri izvajanju tako začrtanega operativnega planiranja in zadanih delovnih nalog prodaje, proizvodnje in nabave zahteva polno odgovornost vseh sodelujočih in ne dopušča

izmikanja ter izgovarjanje na objektivne zunanje dejavnike, ker jih je treba dokumentirati in dokazati. Pozabljivost, površnost ali malomarno opravljanje delovnih zadolžitvev postane zelo hitro očitno in posameznik ali oddelek izstopi kot povzročitelj večkratnih motenj.

Zato je odpor do sistematičnega dela in planiranega pristopa do dela izgovorom, da danes ni mogoče ničesar planirati, da smo primorani improvizirati in reševati probleme na osnovi neprehtanih odločitev, razumljiv, ne pa sprejemljiv.

Silvo Razdevšek

DELEGATI POROČAJO

Ni vseeno, kako in katere komunalne ureditve bodo pridobljene

Z 21. seje uporabnikov in 20. seje zbora izvajalcev Komunalne skupnosti občine Moste-Polje z dne 20. decembra poroča JOŽA RAZDEVŠEK:

Na seji je bilo prisotnih približno 50% delegatov obeh zborov. Gradivo za sejo je bilo dokaj obsežno; najpomembnejše točke dnevnega reda pa so obravnavale:

— Poročilo 9-mesečne realizacije plana razširjene reprodukcije komunalnih naprav po krajevnih skupnostih naše občine, skupaj s finančnim prikazom realiziranih nalog. V dopolnitvi poročila je bila podana tudi obrazložitev popravka plana za leto 1982, po katerem se povečujejo novogradnje in rekonstrukcije po KS za 4%. V popravku plana je tudi nekaj novosti, bodisi zaradi nujnosti izgradnje posameznih objektov, nekaj nalog pa je zaradi dolgotrajnega postopka pridobivanja dovoljenj izpadlo iz programa za leto 1982. Iz pregleda realiziranih nalog po posameznih krajevnih skupnostih pa je mogoče videti, da je bilo prav na tem področju realizirano veliko investicij. Če omenimo KS Vevče-Zg. Kašelj, potem vidimo, da sta bila v letu 1982 dograjena pločnik ob nakladalni postaji skladišča papirja in enostranski pločnik od križišča z železnico do Zaloške ceste.

— Delegatom je bilo podano tudi poročilo o realizaciji plana vzdrževanja kolektivnih komunalnih naprav za obdobje devetih mesecev. Tu gre predvsem za prikaz opravljenih del na področju javne higiene, vzdrževanja zelenic, parkov, razsvetljave, semaforjev, cestne signalizacije, cest in mostov, poročilo zimske službe, vzdrževanje pokopališč in drugo. Glede na vire sredstev za izvajanje kolektivnih komunalnih naprav (vira: nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč in cestne pristojbine) in že sprejeti družbeni dogovor, po katerem se prav iz tega naslova namenja za 10-letni program gradnje cest 50% zbranih sredstev, ostaja za realizacijo plana manj sredstev od načrtovanih. Prav zaradi tega so se ne-

katere naloge, ki zahtevajo večja finančna sredstva, prenesle v naslednje srednjeročno obdobje.

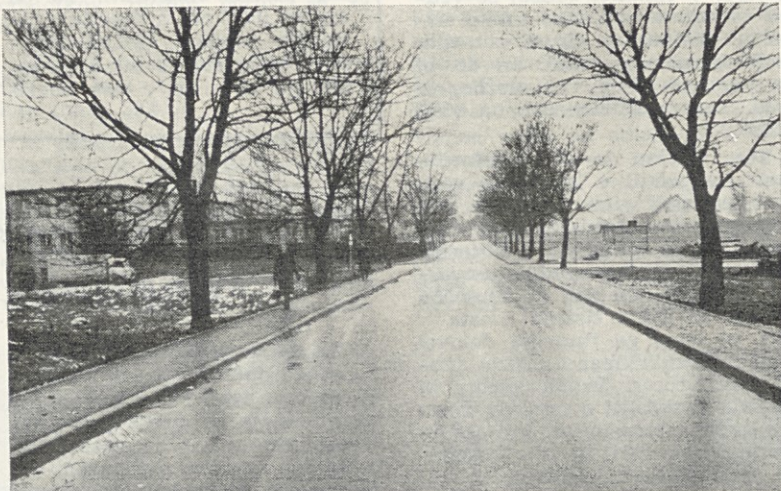
Delegati smo razpravljali tudi o osnutku plana leta 1983 ter na pobudo razpravljalcev sprejeli sklep, da se osnutki dopolnijo s stališči in predlogi delegatov, nakar se pripravijo gradivo za javno obravnavo.

Razprava je bila izredno živahna; delegati so podali mnogo predlogov. Prav iz razprave je bilo moč sklepati, da se delegati

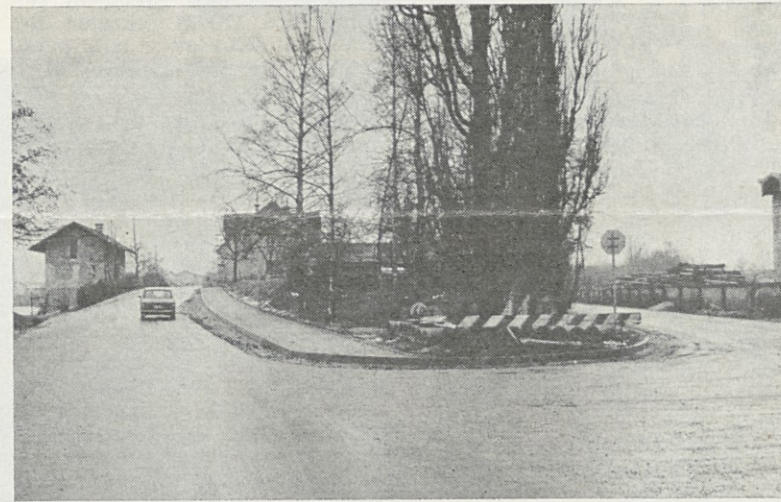
dobro zavedajo, da je prav od njih odvisna pridobitev novih, še kako potrebnih komunalnih ureditev v krajevnih skupnostih, kjer živijo in delajo.

Pripis uredništva:

Medtem ko so delegati Komunalne skupnosti Moste-Polje razpravljali o opravljenih delih v letu 1982 in pripravljali osnutek za leto 1983, pa so se delegati mestne skupščine odločali

Pločnik ob Cesti 30. avgusta mimo zdravstvenega doma je na levi strani asfaltiran že od poletja, na desni pa bo vsak čas

Urejen bo tudi pločnik na »Friškovec«

Akcija izterjave dolgov neplačanih stanarin

Jožica RAZDEVŠEK poroča s 4. seje skupščine Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Moste-Polje z dne 18. 11. 1982.

Na seji je bilo prisotnih nekaj več kot 60% delegatov zbora uporabnikov in zbora izvajalcev. Skupščinski dnevni red je med drugim obravnaval tudi naslednja področja dela Samoupravne stanovanjske skupnosti:

— Gospodarjenje in vzdrževanje hiš bodo v skladu s sprejetim dogovorom opravljeni za to pooblaščenih servisih tako v posameznih soseskah kot krajevnih skupnostih. Seveda pa bodo morali o tem uporabniki in izvajalci skleniti dogovor, katerega vsebina je bila v javni razpravi v mesecu novembru 1982.

— V mesecu oktobru sta bila v javni razpravi tudi pravilnik o pogojih in merilih za delno nadomeščanje stanarin imetnikov stanovanjske pravice na območju ljubljanskih občin in pravilnik zagotavljanja družbene pomoči iz sredstev solidarnosti. Delegati skupščine so vsebino predloženih pravilnikov tudi potrdili.

— Devetmesečno finančno poročilo o delu SSS je bilo vsakakor predmet delegatskih razprav z dosti kritičnimi pripombami, predvsem na podajanje finančnega poročila.

— Področje izterjave neplača-

nih stanarin in urejanje odnosov z etažnimi lastniki je bila izredno zahtevna točka dnevnega reda. V občini Moste-Polje znašajo dolgovi nekaj manj kot za milijon dinarjev (v Ljubljani okoli 200 milijonov). Samoupravna stanovanjska skupnost občine Moste-Polje je pričela akcijo izterjave dolgov. Vsem dolžnikom stanarin je bilo tako poslano pismo z vabilom, da nemudoma poravnajo neplačano stanarino; obvestilo pa je bilo priloženo tudi opozorilo, da se bodo v primeru neplačila znašli na seznamu dolžnikov, objavljenem v občinskem glasilu Naša skupnost. Uspeh ni izostal, saj je skoraj petina dolžnikov poravnala svoj dolg; ostali pa so se znašli na seznamu dolžnikov, objavljenem v občinskem glasilu. Seveda pa bo SSS v primerih neplačanih dolgov ukrepala v skladu z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu.

— Obravnavano je bilo tudi področje urejanja odnosov med SSS, skupnostjo stanovalec in etažnimi lastniki, saj so v ta namen v mesecu decembru stekle akcije razčiščevanja odnosov po krajevnih skupnostih.

Sicer pa so akcijski načrt izterjave zapadlih obveznosti etažnih lastnikov in sklepanja novih pogodb z njimi sprejele vse SSS občin in mesta Ljubljane.

za ustanovitev enotne mestne samoupravne komunalne skupnosti za vseh pet ljubljanskih občin, kar utemeljujejo z dejstvom, da bo poslovanje racionalnejše od sedanjih petih komunalnih skupnosti. Ustanovitev enotne komunalne skupnosti utemeljujejo tudi s trditvijo, da bi na ta način lažje in bolje gospodarili, še posebno, ko gre za gospodarjenje objektov in naprav mestnega pomena. Delegati so razpravljali o višini odškodnine za uporabo mestnega zemljišča, ki se bo v letu 1983 povečala za 27,3%; del tako zbrane denarja pa se bo predvidoma uporabil za sofinanciranje mestnega potniškega prometa. Ne glede na bodočo obliko samoupravne organiziranosti komunalnega gospodarstva pričakujemo, da bo komunalni standard tako v Ljubljani, kot v njegovih krajevnih skupnostih dosegel takšen nivo, kot smo ga načrtovali tako v krajevnih skupnostih, občinah in mestu Ljubljana.

HLADNO JE

Hladno osečam sve oko mene; hladan je prostor srca mi celog, hladan je dotir nepoznate ruke, hladno bez nežnog dodira voljenog.

Nežne su ruke njene u nežnoj noći; sjaj mesečine u nemoj ponoći; bez voljene plač je u srcu mom, danju sa javom, noću sa snom.
Radoslav Banjac

Poslovia sta se

SILVESTROVANJA V PAPIRNI DVORANI — NAJPRIJETNEJŠI SPOMIN

Na jesen 1949 se je ADOLF ŽIBERT zaposlil v vevški papirnici — pred tem je leto dni delal v Ljudski kuhinji — in ostal zvest tovarni vse do letošnje invalidske upokojitve; 3. januarja 1981 je krvoločna cesta izterjala od njega ogromen davek, ki ga je tov. Adolf plačal s svojim zdravjem in z nenadomestljivo izgubo življenjske družice Karoline.

Leta 1926 se je rodil v Krškem kot najmlajši otrok desetčlanske družine. Petnajst let mu je bilo, ko so vso družino Nemci odpeljali v izseljeniško taborišče in jih hoteli ponemčiti. Upri so se in v Rugelstadtu dočakali svobodo; 12. avgusta 1945 so se z ruskim transportom vrnili v domovino. Adolf se je nato zaposlil na pošti kot inštalater, potem je pičlo leto delal v Ljudski kuhinji, kjer je tudi spoznal svoj izvoljenko.

»Srečen sem bil, ko sem se iz nemškega ujetništva vrnil v domači kraj. Bil sem zaveden mladinec, sekretar SKOJ, potem v

pol litra črnega kofetka, kosa kruha in jabolka. Velik napredek je že bil, ko smo si ponoči skuhalo črno kavo — pa ne ta pravo seveda — da smo jo pili za žejo namesto vode.

... Tudi letovanja so bila lepa, od tistih pod šotogi v Selcah do Pinete, kamor sem vsako leto zahajal z družino na dopust.

Najlepši pa so spomini na silvestrovanja v papirni dvorani, ko smo se vsi delavci iz tovarne zbrali ob kozarku in poglobili svoje prijateljske odnose ... Tega danes pogrešamo.

Bili pa so seveda tudi težki časi in marsikdo je takrat zapustil našo tovarno; mi pa smo vztrajali in zadovoljni smo, da smo uspeli!«

PRIJETNO SO MINILA DELOVNA LETA

MILAN MIJATOVIČ je prvič prišel v Papirnico Vevče leta 1959 in v njej delal do 1962. leta. Nato je za leto dni prekinil de-

Adolf Žibert

Milan Mijatović

Ljudski kuhinji tudi predsednik delavskega sveta. Vsako delo sem opravljal z veseljem, še posebej pa papirniško, za katerega sem si pridobil tudi kvalifikacijo. Tov. Adolf je bil silno vester delavec. V glavnem je bil strojevodja najprej pri prvem papirnem stroju, ko pa je ta odslužil, je vodil Adolf četrti papirni stroj. Ker je bil izredno dober delavec, je imel tudi odnose s sodelavci zelo v redu.

»Velika je sprememba v razvoju tovarne; če samo pomislim na lesene tamburje, pozneje na papirnate, nato na železne in pogledam današnjo tehnologijo, ko tamburjev praktično sploh več ni! Včasih smo poprijeli za delo povsod, kjer je bilo potrebno. Danes pa to enostavno ne gre več tako. Delavec je sedaj zelo zaščiten, mislim pa, da se je s tem disciplina poslabšala. Pogrešam spoštovanje tako do dela, kot do tistih, ki so odgovorni za pravilno izvedbo nalog. ... Ja, malica, tudi ta je bistveno drugačna od nekdanjega

lovno razmerje pri nas, vrnil pa se je zopet maja 1963.

»Silno prijeten je bil občutek, da so me sodelavci potem, ko sem zopet prišel v papirnico, prijazno sprejeli v svojo sredo,« pravi tov. Milan, ki je bil pravzaprav vedno dobre volje. Tako so mu delovna leta minila prijetno, le večkratna bolezen mu jih je sem pa tja grenila. Opravljal je različna dela, vozil zvitke papirja, pospravljajal izmet, gladil papir, zadnjih deset let pa je bil prvi pomočnik pri dodelavnem stroju v satinaži. »Pri delu nisem imel težav, tudi s sodelavci sem bil v dobrih odnosih; problem sem imel edino s stanovanjem, a tudi tega sem uspešno rešil. Edino zdravje mi je obrnilo hrbet, zato odhajam v invalidski pokoj. Pa se mi bo kar težilo po tovarni.«

In tako sta nas zapustila zopet dva »naša«. V imenu članov kolektiva se jima zahvaljujem za delo, ki sta ga vložila v razvoj vevške papirnice

Vida B.

Osebna in vzajemna odgovornost

Poleg ostalega je ena od pomembnih karakteristik naše samoupravne socialistične družbe tudi, da delavci v skladu z veljavnimi predpisi neposredno in enakopravno urejamo odnose o odgovornosti delavcev za kršitve delovne obveznosti.

Sedanji predpisi ne izpostavljajo več le pravic delavcev, ampak istočasno tudi naše obveznosti in dolžnosti. Zakon pravi, da je delavec odgovoren osebno, obenem pa smo delavci med seboj tudi vzajemno odgovorni. Pri tem moramo vedeti, da je odgovornost disciplinska in tudi odškodninska oziroma materialna odgovornost za povzročeno škodo.

Delovna disciplina je nesporno pomemben faktor za nemoteno in čim bolj produktivno delo, ki

nam ga nalaga trenutno ekonomsko-gospodarski položaj. Opažamo pa, da je zavest posameznih članov kolektiva glede odgovornosti slabo razvita. Za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti ali drugih kršitev delovne discipline, ugotavljanje odgovornosti in izrekanje ukrepov zaradi kršitev, smo izvolili disciplinske komisije. Na njihovih obravnavah pa v glavnem žal ni opaziti obravnave tistih kršitev delovne discipline, ki povzročajo veliko materialno in s tem družbeno škodo, za katere sicer vemo, da so, pa jih vseeno ni. Vse kaže, da boljše od osebnosti in vzajemne odgovornosti funkcionira »osebna in vzajemna zaščita«, ki pa je v tem primeru nepopravljivo škodljiva.

V. B.

Branko Bernik

*Odvzela mi boš dih in z ust besede
in sluh ušesa in očem poglede,
utrip srca in žil, zlohota smrt.*

Alojz Gradnik

Nenadna in boleča izguba tovariša in sodelavca Branka Bernika je zbrala 24. novembra na žalni zbor člane predsedstva RS ZSS, člane republiškega odbora Sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti Slovenije, člane delovne skupnosti RO ZSS, predstavnike delovne organizacije Delo, predsednike odborov sindikata naše panoge iz drugih republik in predsednika zveznega odbora sindikata dejavnosti. Vsi, ki smo z njim sodelovali, vsi, ki smo ga poznali, se težko sprijaznimo s kruto resnico, z bolečim spoznanjem, da ga ni več med nami.

Brane je znal s svojo neposrednostjo, s tovariško toplino, s človeškim odnosom pridobivati sodelavce; cenil je delo in ustvarjal tovariško vzdušje. Težko je z besedami izraziti globino bolečine ob njegovi mnogo prerani smrti; molk bi bolj izrazil naša čustva.

Branko Bernik se je rodil v delavski družini 5. junija 1936 v Prizrenu.

Srednjo šolo in pravno fakulteto je končal v Ljubljani, kjer je tudi leta 1962 diplomiral. Po končanem študiju je delal na odgovornih delovnih mestih v Tobačni tovarni in v Izvršnem svetu SRS, od leta 1971 pa v časopisno grafičnem podjetju »DELO«.

Že na srednji šoli in potem na univerzi se je aktivno vključil v družbenopolitično delo. Od leta 1953 dalje je opravljal vrsto odgovornih družbenopolitičnih funkcij; začel je v mladinski organizaciji, deloval v terenskem odboru Socialistične zveze delovnega ljudstva, bil je sekretar OZZK in član občinskega sveta ZSS v občini Ljubljana Vič. Od 1974. leta je bil član republiškega odbora Sindikata delavcev grafične in papirne industrije, član izvršnega odbora in podpredsednik, od 1980. leta pa volonterski predsednik republiškega odbora Sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti Slovenije. Že drugo mandatno obdobje je bil član RS ZSS, na zadnjem, 10. kongresu pa je bil izvoljen tudi za člana predsedstva RS ZSS. Bil je tudi član zveznega odbora Sindikata delavcev grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti Jugoslavije.

Vse te naloge je prevzemal odgovorno in jih opravljal zelo uspešno. Odločno se je zavzemal za nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja, za resnično uveljavitev delegatskega sistema na vseh nivojih. Kot predsednik republiškega odbora je bil odločen zagovornik skladnejšega razvoja papirne in grafične dejavnosti ne samo v Sloveniji, temveč tudi v Jugoslaviji.

Znan je njegov prispevek pri uresničevanju zakona o združenem delu v neposredni družbeni praksi, še posebej na področju sistema pridobivanja in razporejanja dohodka in osebnih dohodkov in uveljavljanja načela delitve po delu in rezultatih dela.

Bil je še poln načrtov, energije in življenja, zato se je toliko težje sprijazniti z dejstvom, da je ugasnilo njegovo prekratko življenje.

Brane je bil izreden oče in soprog. Ponosen je bil na svoja sinova — Gorazda in Jureta. Kljub velikim delovnim obremenitvam je vedno našel čas za njih, za ženo Sašo in za starše. Neizmerna bolečina je za družino izguba očeta, soproga, sina, brata. Vsi so ga imeli radi in Brane je imel vse rad.

Še 19. novembra, pet dni pred smrtjo, je na seji predsedstva RS ZSS aktivno sodeloval pri sooblikovanju in razgovorih z delavci iz neposredne proizvodnje. Znal je v pravem trenutku izluščiti bistvo problemov in težav delavcev v naši dejavnosti in jih politično in akcijsko usmeriti v razreševanje. Zato so ga izredno spoštovali in cenili. Znal je pohvaliti dobro opravljeno delo, še bolj odločno in ostro pa se je postavil po robu nedelu, površnosti in oportunističnosti.

Brane je bil izredno skromen človek; sebe in naporov, ki jih je zahtevalo od njega politično delo in delo v podjetju, ni omenjal. Bil pa je pripravljen v vsakem času, ne glede na lastne zmožnosti, pogovoriti se in pomagati slehernemu sindikalnemu članu in aktivistu.

Zavedam se lastne nemoči, da z besedami opišem to, kar čutim, to, kar čutimo vsi ob izgubi dragega tovariša in prijatelja Branka Bernika. Težko je tudi v tem trenutku oceniti prispevek tovariša Branka Bernika pri razvoju zveze sindikatov kot politične organizacije, pri razvoju dejavnosti, razvoju samoupravljanja, ni pa težko oceniti, da je ta prispevek velik in da se bo čutila njegova odsotnost.

Republiški odbor Sindikata delavcev papirne, grafične, založniške in časopisno informativne dejavnosti Slovenije, Zveza sindikatov Slovenije in Zveza sindikatov Jugoslavije je izgubila doslednega borca za samoupravljanje, mladega in sposobnega borca za delavski boljši jutri.

Slava njegovemu spominu!

Vukašin Lutovac

Zahvale

Iskrena hvala vsem sodelavcem in vodstvu TOZD Družbeni standard za podarjeno cvetje in izraze sožalja ob smrti mojega očeta.

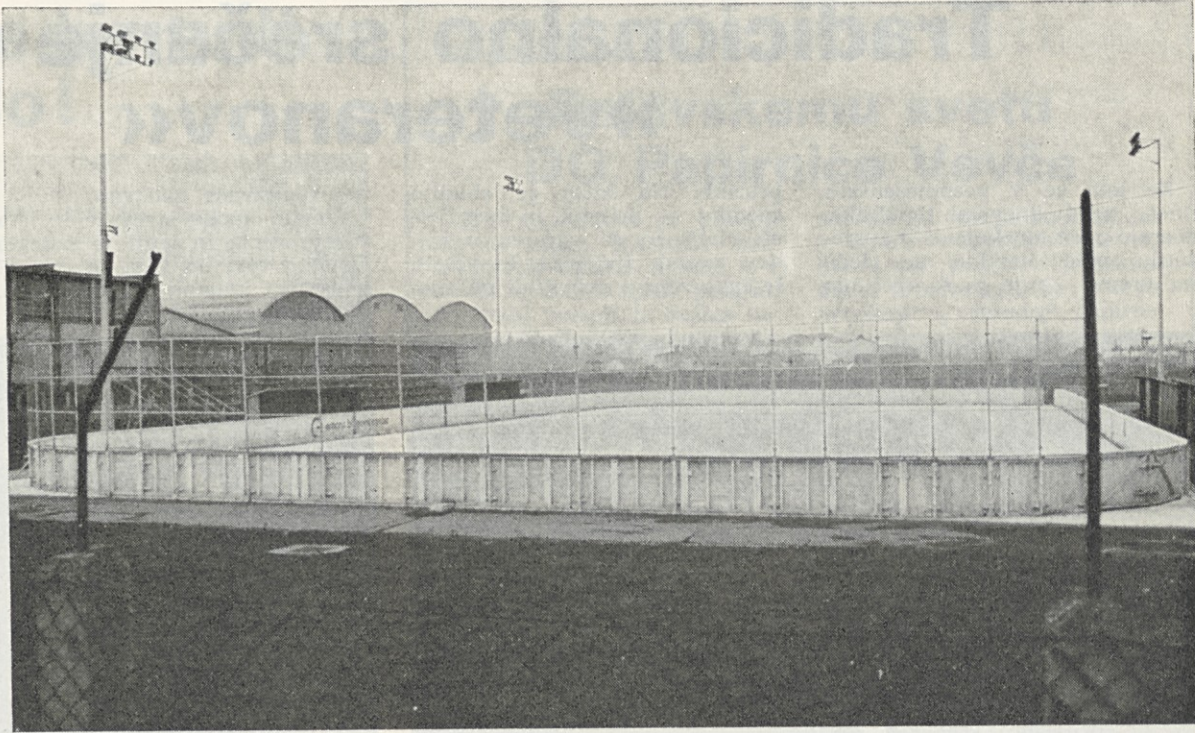
Franč Čuden

Ob izgubi moje drage mame se vsem sodelavcem in vodstvu TOZD Veta iskreno zahvaljujem za podarjen venec in izraženo sožalje.

Drago Žagar

Zahvaljujemo se kolektivu Papirnice Vevče za poklonjeno cvetje, izraze sožalja in spremstvo na zadnji poti FELIKSA CERNETA, upokojenca vevške tovarne. Hvala članom Papirniškega pihalnega orkestra Vevče za poslovilne zvoke.

družina Černe

Iz srednjeročnega programa Skupnosti za razvoj družbenega standarda občine Ljubljana Moste-Polje je bila realizirana tudi izgradnja dršališča v Zalogu v vsesplošno zadovoljstvo starih in mladih

Pomembne pridobitve združenih sredstev

Sklad za razvoj družbenega standarda deluje v naši občini že od leta 1966, v Skupnosti pa je bil s samoupravnim sporazumom preoblikovan 20. junija 1978. Ob ustanovitvi si je Skupnost zastavila srednjeročni program, po katerem naj bi investirala in zgradila kulturni center občine, dokončala dršališče v Zalogu in pričela s pokritjem kopalnišča Vevče. Osrednja naloga skupnosti je bila izgradnja kulturnega doma Španski borci, ki je bil odprt na slovesnosti 4. julija 1981. Z njim smo občani pridobili lepo dvorano s 368 sedeži in velikim odrom, ki že leto dni omogoča poleg manifestativne tudi ljubiteljsko in profesionalno kulturno dejavnost, omogoča gostovanja Lutkovnega gledališča za naše najmlajše. Mala dvorana je primerna predvsem za družbenopolitično delo, ostali prostori so uporabni za likovni salon in drugo. V domu je dobila prostor tudi čudovito urejena knjižnica Jožeta Mazovca. Z domom upravlja delovna skupina, ki jo je s soglasjem predsedstva SZDL naše občine ime-

noval izvršni odbor Skupnosti za razvoj družbenega standarda. Obračun celotne investicije za kulturni dom Španski borci znaša 90.976.206,32 din.

Dršališče v Zalogu je bilo po večletni gradnji koncem leta 1978 le dograjeno in v zimski sezoni 1978/79 se je na njem pričel veseli drsalni živžav. Objekt upravlja Telesnokulturna skupnost občine. Finančne obveznosti Skupnosti so bile v višini 4.000.000,00 din v celoti poravnane.

Obveznost do Vevč pa se prenaša v naslednje obdobje in sicer ne na pokritje bazena, pač pa na gradnjo telesnokulturnega objekta na Vevčah, večnamenskega, po programu krajevne skupnosti Vevče-Zg. Kašelji in telesnokulturne skupnosti občine.

Poleg te osrednje naloge za obdobje do konca leta 1985 pa ima Skupnost v letu 1983 obvezo za plačilo zunanje anuitete LB — Stanovanjski banki Ljubljana. Predlog je tudi, da se za obdobje do konca leta 1985 ena tretjina zbranih sredstev name- ni za nadomestitev, investicij-

ske vzdrževanje in obnovo večjih objektov, ki jih je Skupnost zgradila v preteklih letih; škoda in to nepopravljiva bi bila, če bi ti objekti začeli propadati in ne bi služili svojemu namenu. Ti objekti so predvsem: športna dvorana Kodeljevo, kopalnišče Kodeljevo, smučarska vlečnica Trebeljevo, nekateri vzgojno varstveni zavodi, otroški počitniški dom v Zambratiji, dom Zveze borcev v Pacugu, dršališče Zalog, kulturni dom Španski borci.

Vidimo, da so bili z združenimi sredstvi — delovne organizacije združujejo 0,4% od čistega dohodka — storjeni pomembni premiki. K samoupravnemu sporazumu za ustanovitev Skupnosti za razvoj družbenega standarda občine smo leta 1978 pristopili tudi vevški papirničarji. V letošnjem letu poteče veljavno dosedanega sporazuma in na zborih delavcev se bomo odločili o podaljšanju do leta 1985.

Glede na osrednjo nalogo skupnosti v prihodnjem obdobju bo naša odločitev resnično lahka.

V. B.

Koliko časa bomo še lahko letovali v počitniškem domu Pineta

Nekako pred 20 leti so na pobudo sindikatov slovenske delovne organizacije za potrebe letovanja svojih delavcev pristopile k gradnji počitniških domov vzdolž vse slovenske in dela hrvaške obale. Tudi Papirnica Vevče je tedaj zgradila počitniški dom v Pineti, kjer smo delavci do nedavnega brezskrbno letovali.

Res je, da so se v letu 1976 s takratnimi urbanističnimi plani predvidele za področje lokacij slovenskih počitniških domov določene urbanistične spremembe, ki so bile v letu 1982 ponovno potrjene z izjemo področja Pinete, ki pa je opredeljeno s tako imenovanim zelenim planom.

Papirnice Vevče je vzporedno z gradnjo doma — enako kot ostale delovne organizacije — vložila veliko sredstev tudi v izgradnjo tako komunalnih kot drugih objektov.

Danes, po 20 letih, pa so se zadeve v celoti spremenile. Nekoč zelo zaželeni, smo danes postavljeni pred dejstvo, koliko časa bomo lahko še letovali v Pineti?!

Če se malo pobliže seznanimo z razmerami, potem bi veljalo osvetliti naslednje:

Počitniško skupnost Pineta-Novigrad, katere članica je tudi Papirnica Vevče, sestavlja 12 delovnih organizacij iz skoraj vse Slovenije, od Jesenic do Maribora; v teh delovnih organizacijah je zaposleno ca. 25.000 delavcev. Tako organizirani v počitniški skupnosti smo vse do leta 1982 uspešno reševali vso nastalo problematiko počitniških domov. Kljub vedno večjim finančnim obremenitvam smo vse obveznosti članic uspešno reševali v zadovoljstvo tamkajšnjih družbenopolitičnih skupnosti. Spomladi 1982 so se obveznosti članic ponovno povečale, predvsem na področju prispevka za uporabo mestnega zemljišča in komunalo. V ta namen je bil s strani članic počitniške skupnosti sklican sestanek, da se pogovorimo o obveznostih in nujno potrebnih delih komunalnega značaja na področju Pinete. Medtem ko smo se uspešno dogovorili z ostalimi službami (inšpekcijami in drugimi), pa se pogovora niso udeležili prav odgovorni s področja komunale in predstavniki občine. Svojo odsotnost so leti ponovno potrdili v mesecu juniju, ko smo članice skupnosti zaman pričakovale udeležbo vabljenih predstavnikov občine. Ugotavljamo lahko le, da je od-

nos tamkajšnjih odgovornih ljudi prej kot zadovoljiv. V mesecu novembru smo bile članice Počitniške skupnosti vabljene na sestanek, katerega namen je bil, da se seznanimo z generalnim urbanističnim planom za področje Novigrad, Pineta in Dajla ter z usodo naših počitniških domov. Počitniški domovi naj bi se glede na sprejeti plan preselili na nove lokacije, ki so predvidene za gradnjo počitniških objektov. Tako nam sedaj v zameno za sedanje lokacije nudijo nakup novih kapacitet v Maredi, ca. 5 km od Novigrada proti Umagu. Sklicatelju sestanka smo predlagali, da se o problematiki seznanimo vse prizadete delovne organizacije in šele nato razpravljamo o njej in usodi slovenskih počitniških domov.

Naj zaključim takole: skoraj gotovo je, da bomo morali prej ali slej zapustiti lokacijo našega počitniškega doma širšim družbenim interesom tamkajšnjih družbenopolitičnih skupnosti. Ne glede na to upamo, da bomo v našem počitniškem domu letovali vsaj še nekaj let.

Sprejeli pa smo tudi že sklep o nakupu počitniških kapacitet v novem naselju Mareda.

Joža Razdevšek

Tradicionalno srečanje naših »veteranov«

Že leta se v poznojesenskih dneh, pred dnevom republike, zberejo naši upokojenci na srečanju, mnogoštevilno, ne glede na vreme. Zanje je to srečanje

praznik. Na hitro se obudijo spomini — prijetni in neprijetni, oboji pa so vgrajen v njihov mozaik življenja. In včasih še tako zoprni doživljali ob spo-

minih zazvane zabavno...

Število upokojencev je iz leta v leto večje in letos je doseglo številko 343; od tega je kar 37 letošnjih, mladih upokojencev.

Naj vsem povemo, da smo jim hvaležni za minulo delo, za njihove izkušnje, da jih imamo radi in jim želimo zdravo, sreče polno novo leto.

Srečanje se je pričelo v kulturnem domu Vevče, kjer je v nabito polni dvorani goste pozdravil direktor DO mr. Stane Ermenc; ogled filma »Od vlaknin do papirja« je bil za naše veterane zanimiv, vsak pa je prejel tudi novo izdano knjigo »Razvoj Papirnice Vevče 2. del« in kot običajno seveda denarni znesek

Včasih ustvarjalska leta sama po sebi niso bila ravno najbolj rožnata, vendar jih je družila mladostna zagnanost in tovarštvo

Del svojega znanja in izkušenj so vtakali v vevški papirni trak

Kar imaš, to mine, kar si se naučil, pa znaš in to ostane

Morda bi nam uspelo še kaj več, a kaj, ko ima človek takrat, ko je na višku svojih moči, tudi druge obveznosti, dom, družino

Po stari slovenski navadi je treba prijetne trenutke zaliti; pa na zdravje!

Vzdušje v papirniški restavraciji ob prigrizku, žlahtni kapljici in reproducirani glasbi je bilo prijetno tja pozno v noč

Nekateri naši upokojenci so še zelo mladi, nekateri pa so dočakali že lepo starost; Tov. Franc Mejač (prvi levo) je osemdesetletnik. Koliko let je minilo, kar je zapustil II. in III. PS? Štirindvajset. Vendar so spomini še čisto živi in čas jih ne bo prehitel

Rdeče rože

Ob osemdesetletnici rojstva Jožeta Moškriča-Cirila bo izšel ponatis njegovega najbolj znanega dela RDEČE ROŽE. Založniške stroške je prevzela Kulturna skupnost, stroške tiska je prevzela tiskarna Jože Moškrič, ki nosi tudi njegovo ime, papir pa bo prispevala Papirnica Vevče.

Jože Moškrič-Ciril se je rodil leta 1902 v Dobrunjah. Bil je tiskarniški delavec v nekdanji Jugoslovanski tiskarni. Politično in napredno usmerjen se je bojeval za delavske pravice in odigral veliko politično vlogo tudi med vevškimi papirničarji v času stavke in v drugih revolucionarnih akcijah. Uveljavljal se je v strokovni organizaciji, v delavsko prosvetnem društvu Svoboda, pa tudi kot pesnik in pisatelj — samorastnik. Napisal je več iger, največji uspeh pa je dosegel z dramo Rdeče rože, ki so postale simbol delavskega hrepenenja po pravici in lepši prihodnosti. Med NOV je delal najprej kot ilegalce, bil je zaupnik CK KPS; leta 1942 je odšel v partizane. Ranjenega so pod Javorjem ujeli belogardisti in ga 22. februarja 1943 umorili, pred štiriindevetimi leti, starega komaj 40 let. Počiva v grobnici na Urhu; 1951. leta je bil proglašen za narodnega heroja.

Po njem nosi ime tudi pionirski odred osnovne šole Toneta Trtnika-Tomaža Sostro.

V. B.

Polno za prazno

Plinovodni sistem Slovenije je v mesecu oktobru sprejel 65,825.426 Sm³ zemeljskega plina; ta količina je bila razdeljena odjemalcem na merilno reduciranih postajah. Omejitve dobave plina s strani dobavitelja, to je »Sojuzgazeksporta« iz Moskve, ni bilo. Na razpolago je bilo celo več plina, kot znašajo pogodbenne količine, pa ga ni bilo možno več prevzeti, ker je bilo skladišče v Avstriji napolnjeno že v septembru. Transport zemeljskega plina poteka preko Češkoslovaške in Avstrije, in sicer po pogodbi, sklenjeni po načelu »polno za prazno«, kar pomeni, da kadar iz kakršnihkoli vzrokov ne moremo sprejeti razpoložljivih količin plina, tega ne moremo več nadoknaditi. Zato mora biti tudi odjem posameznih potrošnikov strogo vezan na pogodbeno število dni. V kolikor odjemalec v določenem mesecu ne prevzame zemeljskega plina v pogodbeni višini in v napovedanih dnevih, se pri obračunu po tarifnem pravilniku za tiste dni obračuna pribitek. V informativnem biltenu podpisnic samoupravnega sporazuma o gazifikaciji v SR Sloveniji lahko vidimo, da Papirnica Vevče dosledno po pogodbi prevzema plin oziroma dejansko še malo več. V mesecu oktobru smo bili pogodbeno vezani na 31 prevzemnih dni z mesečno količino 2,502.010 Sm³, prevzeli pa smo ga v 31 dneh 2,511.350 Sm³.

Petrol Ljubljana, DO Zemeljski plin je zaradi nihanj in razlike med letno in zimsko porabo plina najela leta 1980 za 25 milj. Nm³ in leta 1981 še za dodatnih 15 milj. Nm³, letos pa še za nadaljnjih 5 milj. Nm³ (skupaj torej 45 milj. Nm³ za sezono 1982/83) skladiščnih kapacitet v Avstriji pri firmi Österreichische Aktiengesellschaft Wien. Tako je na eni strani dosežen enakomerni odzvem pri dobavitelju, na drugi strani pa je uporabnikom omogočen povečan odzvem plina v zimskih mesecih.

Vida B.

Varčuj z energijo, da je bo tudi za jutri kaj ostalo!

Potrošnja pare, sekundarne toplote in kondenzata:

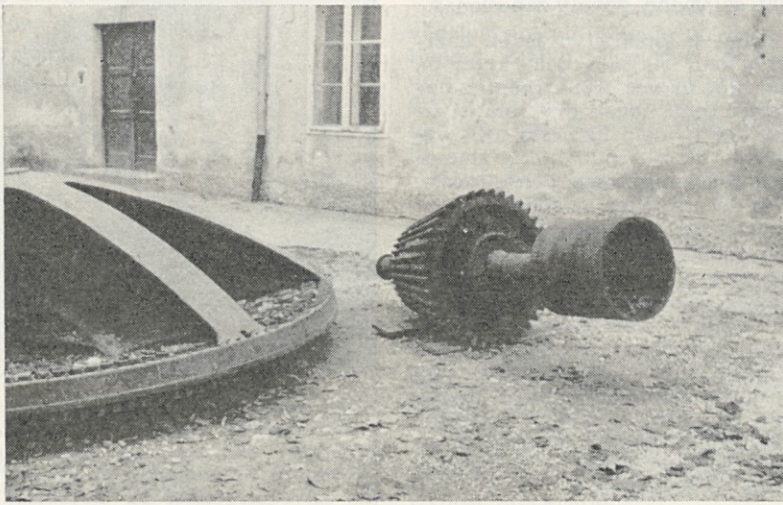
V toplarni se sme teoretično proizvesti le toliko toplotne energije, kolikor je te v proizvodnji papirja potrebno. Za realizacijo tega je torej potrebno tesno sodelovanje in večja disciplina med delavci proizvodnje in energetike:

— večji dovod toplote na potrošno mesto, kot je poraba, pomeni izgubo te toplote, nepotrebno obremenjevanje varnostnih naprav in možnost nekvalitetnega proizvoda,

— za podredne tehnološke potrebe se večkrat uporablja para, s čimer se sicer hitro opravi potrebno segrevanje, vendar se troši visokokvalitetna para, čeprav bi odgovarjala tudi druga toplota na nižjem temperaturnem nivoju; uporaba sveže pare povzroča veliko toplotno obremenitev trošil in kvalitetnejšo armaturo,

— neustrezno nastavljeni kondenzni lonci (ponavadi preveč odprti) povzročajo veliko večjo potrošnjo sveže pare, kot je dejansko potrebno; mnogi so tako locirani, da jih je nemogoče kontrolirati med obratovanjem; delavci, ki skrbijo za njihov nadzor, se prepogosto menjajo!

— za potrebe gretja prostorov (radiatorjev in kaloriferjev) še uporabljajo paro!

Multiplikator dotrajanega fužinskega vodnega agregata za pridobivanje električne energije iz leta 1922 je imel vgrajene lesene zobe; na dvorišču fužinskega gradu čaka na prevoz v muzej

— v pripravi napojne kotlovske vode lahko koristimo kondenzat s skupno povprečno temperaturo 60°C; včasih se kondenzat bolj hladi, s tem pa je treba dodajati več sveže toplote,

— precej kondenznih zbiralnikov, zlasti pri starih trošilih, ne odgovarja zahtevam dobrega obratovanja (niso tesni, nimajo vakuumske zaščite, ni onemogočen vdor nečistoč vanje itd.),

— povprečno se vrača v toplarno 70% kondenzata, seveda

pa se zaradi okvar kondenznih črpalk in na kondenznih cevovodih ter zaradi razne uporabe kondenzata vrača včasih tudi manj.

Sklep strokovnega sveta DO je bil, da nihče ne sme brez soglasja energetskega oddelka v tovarni odpreti kakršnegakoli novega potrošnega mesta pare, elektrike in vode. Sklep je napisan, za soglasje še ni nihče vprašal, novi trošitelji pa so se tudi že pojavili!? Treba bo ostreje ukrepati, če sami še nismo sposobni dojeti pomembnosti podobnih dogovorov.

Žal je tovarniški aktiv ZZB vedno manj številen

Kot vsako leto so se člani aktiva ZZB Papirnice Vevče zbrali pred praznikom republike na slavnostni seji. Le sedem članov je še zaposlenih v DO; letos so kar štirje odšli v pokoj.

Direktor delovne organizacije mr. Stane Ermenc je borcem spregovoril o njihovem dragoce-

nem doprinosu k svobodi in k razvoju Papirnice Vevče. Seznanil jih je s trenutnim poslovanjem tovarne in o bodočih možnostih v spremenjenih gospodarskih razmerah, o našem nujnem zmanjšanju deleža uvoza v strukturi poslovnega procesa, o začrtanih rešitvah surovinske in

energetske osamosvojitve, o želji bistvenega koraka naprej v prostorskem načrtu tovarne in okolice. »V razvoj se moramo vključiti bolj smelo in z vsemi silami. Naš razvoj, ki naj bi seveda šel po samoupravni poti, je trenutno v majhnem razkoraku z zahtevami zunanjega trga, zato ga je treba sinhronizirati. Manjša krizna obdobja, do katerih jasno lahko pride, bomo morali znati premagovati. Pri tem nam bo v veliko pomoč tudi vaše sodelovanje, vaše bogate delovne izkušnje,« je zaključil slavnostni nagovor direktor, ki je borcem podelil tudi spominska knjižna darila.

Vida B.

Stružnica — od kdaj in kako?

Struženje lesa so dokazljivo poznali že sredi 2. tisočletja pred n. š. Prve stružene kovinske proizvode so v prvi polovici zadnjega tisočletja pred n. š. napravili Grki; to so bile glajene zunanje stene posod, lepčilni primerki in podobno. V sredini istega tisočletja izvirajo kovinski proizvodi iz Srednje Evrope. Predhodnik stružnice je že v neolitskem času poznani durgelj, z vrtno konicno opremljena palica, ki jo je pomikal lok. Če so obdelovalni predmet položili vodoravno med dvoje desk, so ga lahko s pomočjo loka spravili v vrtenje. To je bila verjetno najstarejša oblika stružnice. Po grškem pripovedovanju naj bi bil iznajditelj stružnice Dedalus. Kipar in predelovalec kovin Teodor z otoka Samosa (6. stol. pred n. š.) pa naj bi prvič dosegel zaporedno in nepretrgano vrtenje obdelovalnega kosa s pomočjo pogona kolesa. Iz Grčije je prišla stružnica v Italijo, kjer so jo uporabljali za obdelavo kovine in za struženje okrasnih predmetov iz slonove kosti, roženine in lesa.

S. R.

PISMA BRALCEV

Delavskemu svetu DO Papirnice Vevče

Zahvaljujem se za poslani izvod knjige RAZVOJ PAPIRNICE VEVCHE, ki sem jo v celoti z zanimanjem prebral. Po moji presoji je knjiga tako vsebinsko kot tudi oblikovno izredno uspela in je v čast vaši delovni organizaciji. Pomeni ne le bogat prispevek za spoznavanje naporov delovnega ljudstva našega kraja, temveč tudi tehten prispevek za preučevanje gospodarske zgodovine na Slovenskem. Avtorji se niso ustrašili napora, da bi celovito prikazali, kaj vse so po svoji tradiciji marljivi vevški papirničarji prispevali k materialni kulturi našega naroda v poslednjih tridesetih letih.

Čestitam avtorjem in organom upravljanja, ki so se

odločili za izdajo publikacije, s katero so prikazali ne le, kako vaš kolektiv nenehno dviga proizvodnjo, kaj vse je prispeval k izgradnji papirne industrije v Jugoslaviji, temveč tudi, da ste ponosni na svojo ustanovo in želite negovati njene svetle tradicije.

V želji, da bi še nadalje vsestransko uspevali v svojih prizadevanjih za materialni dvig naše domovine in duhovni procvit slovenske kulture, kateri v nemali meri pripomorete prav proizvajalci papirja, vas tovariško pozdravlja

Miroslav Kokolj
avtor knjige VEVSKI PAPIRNICARJI V BOJU ZA SVOJE PRAVICE

17. novembra je bila v knjižnici majhna slovesnost — promocija knjige RAZVOJ PAPIRNICE VEVCHE 2. del. Udeležili so se je predstavniki družbenopolitičnih organizacij in žal samo dva od štirih avtorjev, Franc Sotlar in Jože Marolt, Janez Lednik in Marjan Urek sta bila odsotna zaradi bolezni

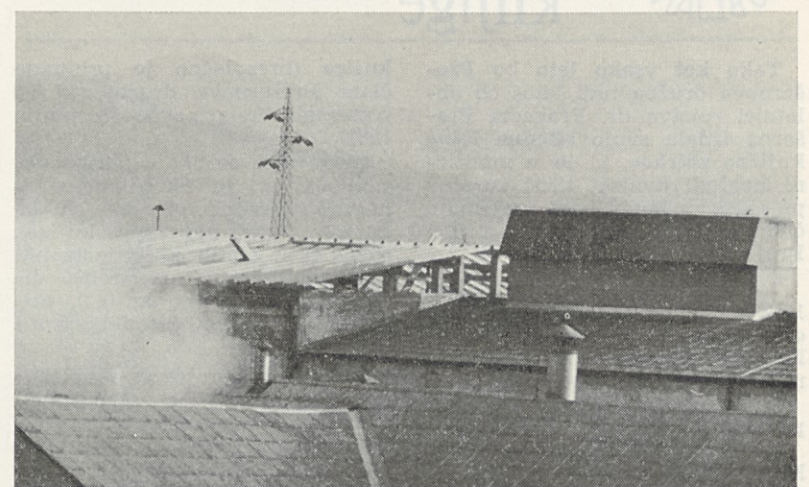
Naša najnovejša knjiga je naletela v javnosti na zelo ugoden odmev

Borcem aktiva ZZB Papirnice Vevče je na slavnostni seji pred praznikom republike spregovoril direktor delovne organizacije mr. Stane Ermenc

Knjižna darila, skromna pozornost do borcev našega aktiva, znak hvalečnosti za njihovo prisotnost v vojni in povojni revoluciji

Popravilo strehe nad objektom PS IV in nad bivšo klejsko kuhinjo teče že od septembra meseca. Topla in suha jesen omogoča neovirano delo, ki ga strokovno in kvalitetno opravlja Mizarstvo Zadobrova s svojimi kooperanti. Po pogodbi znaša vrednost vseh del nekaj preko 900 milijonov starih din, končana pa bodo predvidoma do konca decembra

Stane Jalovec

O pomembnosti električne energije

Električna energija je danes zelo pomembna. Težko bi si predstavljali, kako bi potekalo življenje brez nje; popolnoma bi obstalo. Mnogo ljudi bi bilo lačnih, ker si ne bi mogli skuhati hrane. Mi mladi, ki smo že vsekolzi navajeni na električno energijo, sploh ne bi mogli živeti brez nje, zato si tudi ne moremo predstavljati, kako so lahko včasih živeli ob svečah in petrolejkah in kako so lahko vsa dela, ki jih opravljajo namesto nas stroji, opravljali ročno?

Električna energija je pomembna na vseh področjih in sicer v industriji, v kmetijstvu, v rudarstvu, v gospodinjstvu, v prometu, v medicini. Največ električne energije porabi danes industrija, sledi ji gospodinjstvo, nato pa ostale dejavnosti, kot na primer: razsvetljava poslovnih prostorov, pogon motorjev, javna razsvetljava, električna prevozna sredstva.

Električna energija v industriji je zelo pomembna, saj poganja stroje: vrtnice, brusilne, stroje za obdelavo kovin (stružnice). Če ne bi bilo električne energije, bi vsi ti stroji obstali in vse bi morali zopet delati ročno, tako kot nekoč. Električna energija močno olajša delo delavcem, saj veliko del namesto njih opravijo stroji. Električno energijo pa uporabljamo v industriji tudi vedno bolj za proizvodnjo toplote. V rudarstvu je električna energija zelo pomembna in jo tudi veliko porabijo. Električna energija olajša delo rudarjev ter poveča nji-

hovo storilnost. V rudarstvu so pomembni naslednji stroji: vrtni stroj, črpalke za črpanje vode, ventilatorji, ki potiskajo v jamo zrak in transportni trakovi.

Električna energija je pomembna tudi za gospodinjstvo, ker nam olajša delo. Včasih je bilo treba vse delati ročno, danes pa nam veliko del opravijo stroji, zato imajo gospodnje lahko več prostega časa. Za gospodinjstvo je zelo pomembna električna razsvetljava, ki je izredno gibljiva, zmogljiva, enostavna, varna in zelo poceni. Zato je postala najbolj vsakdanji primer za uporabo električne energije. Dobra razsvetljava olajša delo, storilnost človeka je pri dobri osvetlitvi večja, manjše je število nezgod. V gospodinjstvu so pomembnejši aparati: električni likalniki, el. mešalniki, sušilniki za lase, el. štedilniki, el. bojlerji, hladilniki in hladilne skrinje, pralni stroji, pomivalni stroji, sesalci. Veliko strojev za gospodinjstvo danes že izdelujejo doma, zato jih ni treba več uvažati. Vsi ti pripomočki zelo olajšajo delo gospodinjstvom, saj jim ni več treba prati na roko, likanje je veliko lažje in hitrejše, tudi pomivanje posode, ki gospodinjstvom vzame veliko časa, se je skrajšalo s strojem. Pomemben pa je el. štedilnik, zlasti v tistih gospodinjstvih, kjer nimajo drugačnih, saj si ne morejo skuhati hrane, če pride do prekinitve električne energije. Po vsem tem bi lahko sklepali, da imajo gospodnje danes veli-

ko več prostega časa, kot so ga imele nekoč, pa vseeno ni tako, saj so vedno dovolj zaposlene.

Tudi v kmetijstvu je el. energija zelo olajšala delo kmetom, saj jim ni več treba ročno zmetavati sena, žagati drv, mlatiti žita, ker to delo namesto njih opravijo stroji: puhalniki, slamo-reznice, mlatilnice, elek. žage. Vse te stroje pa poganjajo elektromotorji. Gospodinjstvom na kmetih tudi ni potrebno ročno molsti krav, ker to delajo molzni stroji. Na žalost pa električna energija v kmetijstvu še ni dovolj izkoriščena. To pa zato, ker kmetje niso o tem dovolj poučeni in zato, ker je precej majhnih posestev, za katere so stroji predragi. Zaradi nepoučenosti je tudi največ nesreč z el. tokom prav v kmetijstvu.

Električna energija je zelo pomembna v prometu. Najpomembnejše prevozna sredstvo so železnice. Elektrificirane proge imajo večjo zmogljivost in lažje dosežejo večje hitrosti, zlasti v goratem svetu. Slabost pa je da je gradnja teh prog zelo draga. Pomembni el. napravi sta še: počniška železnica in električno osebno dvigalo. V velikih trgovinah so pomembne tudi »potujoče stopnice«.

Električna energija pa uravnava tudi promet s semaforji in el. železniškimi signali. S pomočjo elektrike pa lahko vlak celo ustavimo, če strojevodja spregleda signal, ki kaže zaprto progo. Električna nam posreduje tudi zvok in sliko. Električno sporazumevanje na daljavo so začeli uporabljati že zelo zgodaj. Pomembni so: telefon, radijski sprejemnik, televizijski sprejemnik, gramofon, magnetofon. S temi aparati si krajšamo čas.

Tudi v medicini je el. energija silno pomembna, ker olajša delo zobozdravnikom. Pomemben je rentgenski aparat, ki omogoča pogled v notranjost človekovega telesa, pomembni so razni aparati za obsevanje in drugo.

Iz vsega tega lahko ugotovimo, da je električna energija zelo pomembna in da nam olajša in omogoča boljše delo na vseh področjih. Vedeti pa moramo, da je nevarna, če je ne znamo pravilno uporabljati. In z njo moramo tudi varčevati, ker je ni na pretek.

(spis)

Marija Ostrež, 8. b
Osn. šola TTT Sostro

Jesen zna

Ne optužuj me više;
jesenje kiše znaju;
grobovi, mnogi pokriveni pjeskom,
skrivaju tajne prošlosti moje.

Ne pitaj me, kada plačem;
ni kada bolni jecaj učini svoje,
pusti me; prošlost me muči
i bolne uspomene

Nekada davno bijah dječak.
sreća je počivala u njedrima mojim,
kroz božija stada prođoh nezapažen
i u senke mračne odvede me korak.

Jesen i opalo lišće znaju
šta sve muči dušu izgubljena sina.
Pusti me s vremena na vreme,
pusti i voli me;
jesenje kiše znaju.

Fehim Suljanović

Sodelujte pri zbiranju slovenske pripovedne slovstvene folklorne

V sekciji za ljudsko slovstvo pri Inštitutu za slovensko narodopisje (Znanstveno-raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti) v Ljubljani je v pripravi zbirka slovenskega slovstvenega folklornega gradiva (bajke, povedke, pravljice, smešnice, uganke, pregovori), pri kateri želijo dati prednost novemu terenskemu gradivu.

Prizadevajo si, da bi bila zbirka kolikor mogoče popolna, zato se z zaupanjem in prepričanjem, da njihov klic ne bo zaman, obračajo tudi na cenjene bralce NAŠEGA DELA z naslednjo prošnjo:

»Prosimo in vabimo vas, da bi bajke, povedke, pravljice, smešnice, uganke, pregovore in mogoče še kaj podobnega, kar živi v vašem okolju ali zgolj le še v spominu iz mladih dni, zapisali in poslali na Inštitut za slovensko narodopisje. Veseli bomo, če se bo Arhiv slovenskih ljudskih pripovedi, ugank, pregovorov pri omenjenem Inštitutu obogatil z vašim prispevkom, saj to pomeni kamenček več v mozaiku slovenske kulturne — v tem primeru slovstvene dediščine. Vaše delo bomo ustrezno citirali in na pri-

mernem mestu poudarili — kadar bo do predvidene izdaje pač prišlo.

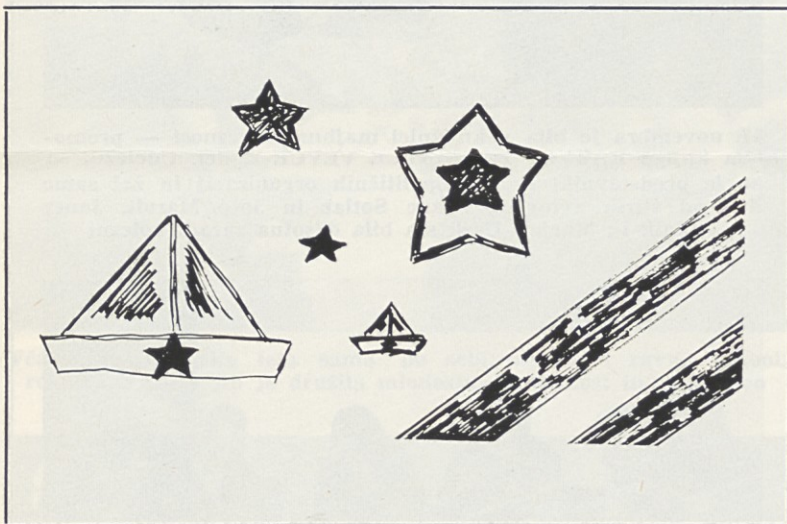
Pri tem je treba opozoriti, da ne pridejo v poštev prepisi ali obnove iz starih zbirk ljudskih pravljič, pripovedk ipd., saj te že imamo na razpolago in jih bomo vsekakor primerno upoštevali.

Druga možnost pa je ta, da nam sporočite naslove ljudi, za katere veste, da z njimi ljudsko, ustno oziroma folklorno izročilo še živi. Ob priložnosti bi jih obiskali sami in njihove pripovedi posneli na magnetofonski trak.

V vsakem primeru pa prosimo, da je naveden natančen naslov pripovedovalca, njegovi rojstni podatki in poklic in prav tako naslov in omenjeni podatki zapisovalca ter kraj in datum zapisa oziroma pripovedovanja.

Prispevke lahko pošljete direktno na Inštitut za slovensko narodopisje (tovarišici Mariji Stanonik), ki je na Novem trgu 3 v Ljubljani, še bolj pa bi bili veseli, če jih najprej pošljete na naše uredništvo, da bi jih lahko posredovali tudi bralcem našega glasila.

Vida B.

Za DAN REPUBLIKE so se nas s čestitkami spomnili pionirji odreda Jože Moškič iz osnovne šole TTT Sostro in celo otroci s tovarišicami iz enote Črešnjevci; kulturni stiki — trajna prijateljstva. Sicer pa smo Vevčani počastili naš veliki dan s koncertom Papirniškega pihalnega orkestra

Najcenejše knjige

Tako kot vsako leto bo Prešernova družba tudi letos ob obletnici rojstva dr. Franceta Prešerna izdala svojo »Redno letno knjižno zbirko«, ki jo v množični nakladi dvajset tisoč izvodov po zares dostopni ceni prejema člani in drugi naročniki — bralci Prešernove družbe:

1. Prešernov koledar za leto 1983 (z barvnimi reprodukcijami odličnega slovenskega slikarja Nikolaja Omerze in raznovrstnimi drugimi zanimivostmi)
2. Polona Škrinjar: PAVLA, povest
3. Miran Ogrin: PO STOPI NJAH ALEKSANDRA VELIKEGA, potopis
4. Živojin Gavrilović: IGMANCI, roman
5. Mira Ružič: BITI ALI NE BITI, knjiga proti onesnaževanju in za varstvo okolja
6. Aleksander Cordell: MORTYMERJEVI, roman — **nagradna**

knjiga (brezplačno jo prejmejo člani Prešernove družbe, ki so poravnali članarino do 30. junija 1982).

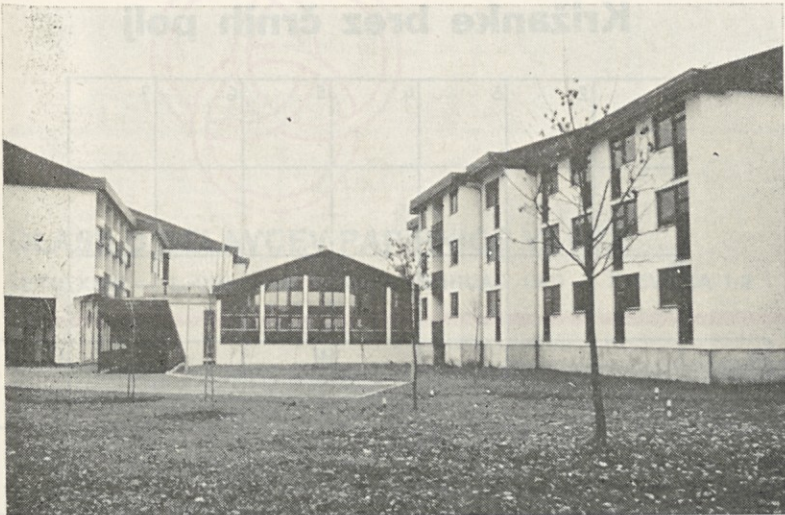
Cena vseh šestih, v platno vezanih knjig, je 850 dinarjev (z nagradno knjigo), oziroma 700 dinarjev (brez nagradne knjige). Cena vseh šestih knjig v mehki (broširani) vezavi pa je 500 dinarjev (z nagradno knjigo), oziroma 400 dinarjev (brez nagradne knjige).

Vsem, ki »Prešernove zbirke« še niste naročili pri poverjeniku Prešernove družbe, priporočamo, da to čimprej storite; oglašite se pri tov. JANEZU JEREBIČU v delovodski pisarni. S tem, ko boste naročili redno zbirko Prešernove družbe, vam bo na najbolj neposreden način vrnjen dinar, ki ga prispevate v skupno vrečo za obstoj in razvoj slovenske kulture.

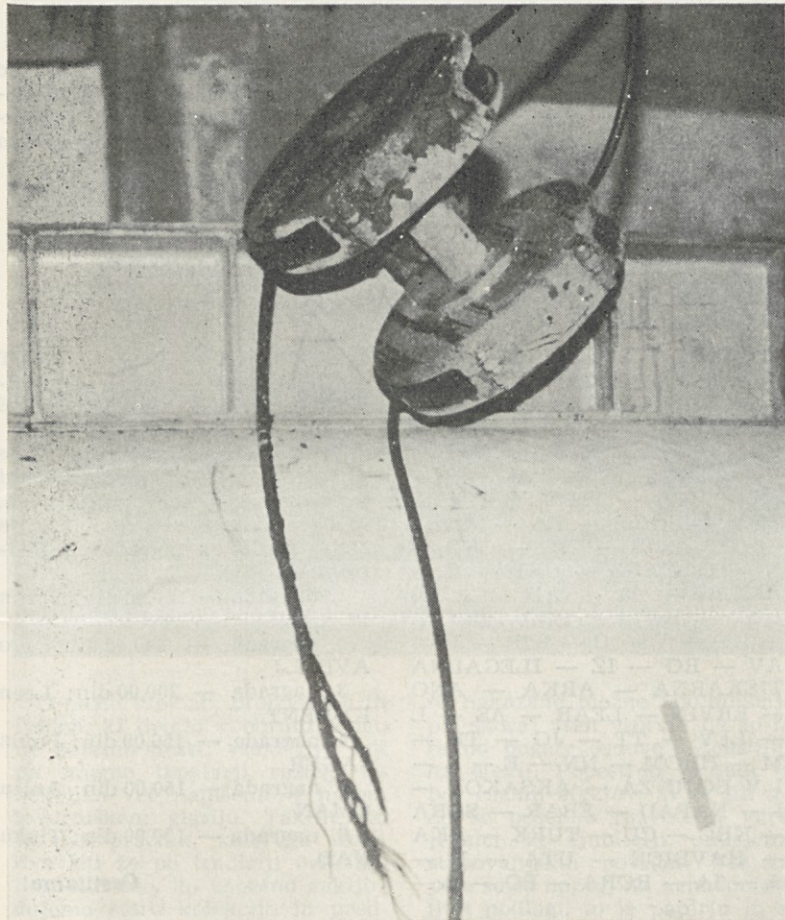
Vida B.

Dirka (Marko Jagodič, FKK DLT Papirnice Vevče)

V urejeni soseski Štepanjskega naselja v občini Moste-Polje končujejo dom upokoencev, kjer bo lahko prebivalo 200 oskrbovancev. Varovancem, ki se bodo odločili za bivanje v domu, bo vsekakor zagotovljeno vse, od zdravstvenega varstva do družbenega življenja. Dom upokoencev je bil zgrajen z denarjem II. samoprispevka ob pomoči Skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja SR Slovenije J. R.

Kako se le lahko jeklena vrv dvigala takole razcefra, ko pa je bila dan ali dva pred tem atestirana?

Naš novi 5-tonski viličar

Rekreacija naj bi bila še bolj množična

Športno rekreativna aktivnost v telovadnicah poteka po ustaljenem urniku. Udeležba je zadovoljiva, saj so telovadnice v glavnem polne. Opažamo le premajhno udeležbo starejših ljudi.

Nogometaši uspešno sodelujejo na zimskih turnirjih in zanjejo lepe uspehe.

Kegljači so s tekmovanjem končali, nadaljujejo pa s treningi in medsebojnimi tekmovanji.

Tudi strelci so zelo aktivni; želijo si le, da bi se njihovim vrstam pridružilo še več ljudi.

Vstopnice za zimski bazen smo razdelili ter ugotovili, da je zanimanje za to zelo zdravo aktivnost precejšnje.

Na zimo in beli šport smo se dobro pripravili. Vlečnica na Trebeljevem je pripravljena, čaka le na ugodne snežne razmere. S smučarji v naši DO smo se dogovorili, da bomo na Trebeljevem ob sobotah in nedeljah organizirali smučarsko šolo. Priključil se nam bo lahko vsak, ki bo želel smučati pod vodstvom smučarskega vaditeja.

Zaključene so tudi priprave za smučarske tečaje v Kranjski gori. Ōdziv je bil ugoden, saj so že vsi termini zasedeni.

Prvo dovolj ugodno snežno soboto bomo organizirali prvenstvo papirnice v veleslalomu.

Tudi za smučarje tekače bo poskrbljeno. Pripravljene bosta dve tekaški progi — ena na Trebeljevem in ena v Zadvoru.

Drsališče v Zalogu nudi prijetno zimsko zabavo. Sezonske vstopnice z 20% popustom še vedno lahko nabavite.

Organizirali smo tudi sejem rabljene smučarske opreme. Ōdziv ni bil najboljši, več pa je bilo kupcev, kot prodajalcev.

Ōb koncu leta, točno 23. 12. se je pričel zimski šahovski turnir, ki naj bi bil tudi prvenstvo naše DO. Tekmovanje je bilo v jedilnici papirniške restavracije.

Športno rekreativne aktivnosti so izrednega pomena za naše zdravje in razpoloženje. Vse tiste, ki se nam še niso priključili, vabimo v naše vrste; ugotovili bodo, da jim ne bo žal.

Jože Valant

O izvoru pojma — akademija

Kot trdijo nekateri znani in verodostojni zgodovinarji, izvira beseda akademija od vrta v bližini loga atenskega junaka z imenom Akademos in kjer je Platon okoli leta 385 pred našim štetjem osnoval najstarejšo atensko filozofsko šolo. Ime je v teku stoletij prevzelo različne pomene, tudi npr. šola umetnosti.

Kot šola učenjakov in kot korporacija učenjakov so obstajali tovrstni instituti npr. v predkrščanski Aleksandriji (Museion okoli leta 280 pred n. š.) in kitajska kraljeva palača od leta 123 pr. n. š. Tu so na skupščini učenjakov leta 29. po našem štetju ustanovili znanstveno akademijo v pravem smislu. Velikega pomena je bila leta 725 ustanovljena na Kitajskem Han-lin-akademija. Njeni učeni člani so postali važni svetovalci cesarja na mnogih področjih (državni preizkusi, odredbe, teksti zakonov itd.). Ta akademija obstoja še v 20. stoletju in občasno nudi velike politične vplive.

V srednjem veku so prevzeli vzgojno in izobraževalno nalogo na zapadu samostani. Najvažnejšo utemeljitev akademije je opravil Karl Veliki. Iz akademij so se v mnogih krajih pozneje razvile univerze.

S. R.

In prišel je spet med nas stari, dobri dedek Mraz

Naše malčke je razveselil z lutkami, risankami in bonbončki. Obiskal jih je 20. in 22. decembra v dvorani kulturnega doma Vevče, ki je bila trikrat nabito polna drobiža z velikimi, radovednimi očki, polnimi pričakovanj. Pogled nanje je tistim,

ki so poleg svojega dela in v veliki meri v svojem prostem času skrbno organizirali tudi te vevške novoletne prireditve, poplačal ves trud.

Nekaj truda za toliko otroške sreče!!!

V. B.

Vevški most je bil zaradi obnovitve nekaj dni v decembru zaprt

Ōbnovitev Poti heroja Trtnika od vevškega mostu do bazena in pločnika ob Vevški cesti je zaradi dotrajanega cestišča bila nujno potrebna. Ob rekonstrukciji je bil položen tudi tlačni vod za kanalizacijo, ki bo v bodočnosti povezan s centralnim kolektorjem, ki odvaja fekalije do bodoče zaloške čistilne naprave. Obenem je bil rekonstruiran tudi dovozni železniški tir, ki je tako usposobljen za varen in nemoten dovoz tudi najtež-

jih tovorov v in iz tovarne.

Dela so izvajali SCT — TOZD nizke gradnje, Kanalizacija Ljubljana in ekipa tov. Levičnika od 8. do 25. decembra, asfaltna prevleka pa bo položena spomladi. Stroški so po predračunu nekaj preko 300 starih milijonov in jih trenutno pokriva Papirnica Vevče, 60% vseh stroškov pa bo prihodnje leto vrnila Komunalna skupnost občine.

Stane Jalovec

Teško bi se vedelo, da je bila tole včasih urejena zelenica med četrtim PS in vzdrževalnimi delavnicami. Danes je to — bi lahko rekli — gradbišče. Trud delavcev, ki skrbijo za zelenice, je pač zaman in ne samo tu. Najbrž bi se lahko našlo primernejše mesto za odlaganje gradbenega materiala, saj takšne slike zelenic ni ravno v naš ponos?

Avtomobil in delovanje motorja

Avtomobilski motorji

Avtomobilski motorji so motorji z notranjim izgorevanjem. Zaradi zgorevanja mešanice goriva in zraka nastaja v cilindru motorja pritisk, ki premakne bat, ta pa pri gibanju oddaja delo. Glede na to, kako tvorimo mešanico, ločimo dve vrsti motorjev z notranjim izgorevanjem:

— motorji, pri katerih se mešanica tvori v notranjosti cilindra; v to skupino štejemo bencinske motorje z elektronskim vbrizgom goriva in dizelske motorje ter motorje z žarilno glavo.

Motorje ločimo tudi glede na število vrtljajev v dve skupini: — z nizkim številom vrtljajev; to so dieslovi motorji, ki se uporabljajo za pogon ladij ter kot stabilni agregati za različne namene. Število vrtljajev teh motorjev je od 100—1000 obr/min.

— Za pogon avtomobilov pa so primerni le motorji z velikim številom vrtljajev, majhno težo in majhnim gabaritom; pri vseh teh navedbah morajo dajati na liter velike moči, ki pri današnjih motorjih že dosegajo do 80 KM/liter.

Po principu delovanja ločimo motorje na sledeče:

- dvotaktni bencinski motor,
- štiritaltni bencinski motor,
- štiritaltni dieselski motor,
- dvotaktni dieselski motor,

$$k = \frac{\text{porabljeno gorivo v litrih}}{\text{prevožena pot v km}} \cdot 100 \quad (\text{L}/100 \text{ km})$$

Točno porabo goriva v različnih motorjih je možno določiti le z natančnimi meritvami na preizkusnem stroju.

Kompresijsko razmerje in klenkanje

Ko je bat v zgornji mrtvi točki, ostane nad njim prostor, v katerem zgoreva zmes goriva in zraka. To je kompresijski prostor. Razmerje celotnega dvignega volumna nasproti kompresijskemu volumnu je kompresijsko razmerje. Kompresijsko razmerje ima v konstrukciji motorjev z notranjim izgorevanjem zelo pomembno vlogo.

Čim višje je kompresijsko razmerje, toliko boljše motorji uporabljajo gorivo. Sodobni motorji imajo kompresijsko razmerje:

- bencinski od 7 do 10,
- dieselski od 15 do 21.

Kompresija pa ne more biti poljubno visoka, ker je pri motorjih z notranjim izgorevanjem omejena s pojavom, ki ga poznamo pod imenom klenkanje.

Pri višji kompresiji se delci goriva in zraka stisnejo in gorivo se bolje vplini, tako, da je zgorevanje boljše in popolnejše, poraba goriva pa se zmanjša. Če je kompresijsko razmerje preveliko, se zmes goriva in zraka močno stisne. Od trenutka, ko se pojavi iskra, do pričetka vžiga, ki povzroča povečanje pritiska, preteče nek določen čas, ki se imenuje zakasnitev vžiga. Ko ta zakasnitev mine začne zmes goreti. Gorenje zmesi se od svečice širi v sferičnih (krogelnih) površinah. V času gorenja prvega dela zmesi, se temperatura okrog svečice zviša, volumen produktov zgorevanja pa se poveča. Količina nezgorele snovi se ves čas zmanjša, temperatura in pritisk pa naraščata. Ko temperatura in pritisk preostale vsebine dosežeta kritično vrednost, pride do samovžiga in zgorevanja vsega ostanka, ki ima značaj eksplozije.

— motor z rotacijskim batom (Wanklov motor, ki ga je izumil Wankel 1951. leta).

Motor z notranjim izgorevanjem ima zelo majhne izkoristke, saj se porabljenega goriva ne izkoristi celotno za koristno energijo. Del moči se porabi za premagovanje notranjih uporov v samem motorju (trenje bata, trenje ležajev, motorne gredi) in za pogon agregatov (vodna črpalka, ventilator, dinamo itd.), zato prejme prenosni mehanizem le del moči. Celotni izkoristek je razmerje v delo pretvorjene toplotne energije in celotne dovedene toplotne energije; sestavljen je iz termičnega in mehanskega izkoristka.

Termični izkoristek upošteva toplotne izgube, medtem ko mehanski izkoristek upošteva mehanske izgube. Pri bencinskih motorjih je toplotni izkoristek $\eta_{\text{cel}} = 0,24$ pri dieselskih pa je $\eta_{\text{cel}} = 0,31$. Na vpliv moči motorja deluje tudi barometrični pritisk; možno je, da pri istem motorju in na istem mestu moč motorja niha tudi za 20%.

Na porabo goriva vplivajo predvsem naslednji faktorji:

- obremenitev motorja,
- hitrost vožnje,
- način vožnje,
- stanje cestišča.

Potrošnja goriva izračunamo po naslednji formuli s tem, da vozimo z enakomerno hitrostjo in približno s 3/4 največje možne hitrosti vozila, vendar ne več kot 110 km/h po ravni cesti:

To eksplozijo gorenja dela zmesi imenujemo klenkanje. Pri bencinskem motorju pride do klenkanja ob koncu zgorevanja, pri dieselskem motorju pa na začetku. Hitrost zgorevanja ob klenkanju je do 300 m/sek, dočim je normalno zgorevanje zmesi približno 30 m/sek, kar je odvisno od konstrukcije motorja. Klenkanje spremljajo neprijetni kovinski udarci v motorju. Je zelo škodljivo za motor, saj pri tem trpijo posamezni sklopi v motorju, kot so ležaji, motorna gred, bati. V takem primeru se motor pregreje in pride lahko tudi do tega, da se bat zadre (zariba).

Da v motorju pride do klenkanja, je več vzrokov:

- gorivo,
- konstrukcija motorja,
- neugodni pogoji obratovanja.

Odpornost goriva proti klenkanju označujemo z oktanskim številom, pri plinskem olju za diesle pa s cetanskim številom.

Če ima bencin oktansko število 90 pomeni, da je ta bencin odporen proti klenkanju kot mešanica 90% izooktana in 10% heptana. Čim višje je oktansko število, tem odpornejši je bencin proti klenkanju.

Mera za dieslovo gorivo je cetansko število, ki pove, kako naglo se plinsko olje vžiga in zgoreva. Čim višje je cetansko število, toliko lažje se plinsko olje vžiga. Plinsko olje za motorje ima $Ca_2 = 40$ do 50. Da gorivo za motorje z notranjim izgorevanjem zgori, potrebuje določeno količino zraka. Mešanica je 1 del bencina na 15 delov zraka ali 11 delov bencina potrebuje za popolno zgorevanje 15 kg zraka. V praksi dajejo ca. 5 do 15 odstotkov presežka zraka, kajti tako je dosežena maksimalna ekonomičnost oziroma minimalna poraba goriva.

(se nadaljuje)
Leon Kurent

Križanke brez črnih polj

1	2	3	4	5	6	7
8						
9						
10				11		12
13				14		

VODORAVNO:

1. relikv, preostanek
8. pastir v Španiji
9. sol vinske kisline
10. ljudstvo v SZ, Samojeji
11. slov. pesnik (Župančič, 1878 do 1949)
13. dežela v Vietnamu
14. departma v Franciji

NAVPIČNO:

1. mesto v Švici
2. vrsta padavine

3. reka v zahodni Kitajski
4. star Slovan
5. kruti rimski cesar
6. muza erotike v grški mitol.
7. mesto v Boko Kotorski
10. znak za kemično prvino. Natrij
12. Nedeljski dnevnik

Pravilne rešitve pošljite do 15. januarja v oddelek za informiranje. Izžrebali bomo pet reševalcev in jih nagradili s po 50,00 din.

Rešitev nagradne praznične križanke

VODORAVNO: VEVŠKI — P — ATOS — PATAN — PAL — ORA — PROSLAVA KPJ — LABOD — DONA — AUER — REPO — KAŠELJ — NITI — P — M — KAS — EVA — S — EA — ICA — FIDELIS — MEZDA — ŠORN — ZA — AARE — OM — HS — VIR — OTO — N — GONARS — CET — Č — ŽABAR — D — AP — A — IND — MI — AFERA PINTAR — KO — V — Č — KIR — V — AV — RG — IŽ — ILEGALNA TISKARNA — ARKA — ANO — ERVIN — LEAR — AS — L — LEV — TT — JO — TR — M — HROM — NN — E — L — I V BOJU ZA — AKSAKOV — I — NAPAD — ERAR — SORA — KRČ — CU — TURK — AKA — HAVBICE — UTA — D — A — IA — RORA — PÖ — B —

Z — METKA — TROJNI PAKT — OJNOMAJ — MEIR — ORIENT — IRH — E — PRAVICE — Č.

V oddelek za informiranje je prispelo 44 rešitev, med katerimi je bilo kar precej nepravilnih. Med pravilno rešenimi pa je žreb razdelil nagrade naslednjim:

1. nagrada — 250,00 din: Vanja LORBEK
2. nagrada — 200,00 din: Ivo AVBELJ
3. nagrada — 200,00 din: Leon KURENT
4. nagrada — 150,00 din: Pavla JAGER
5. nagrada — 150,00 din: Anica OMAN
6. nagrada — 150,00 din: Tinka NAĐ

Čestitamo!

KADROVSKA SLUŽBA POROČA

ZA MESEC NOVEMBER

Prišli:

- Kozmus Andrej — ključavničar I
- Levičnik Ivan — vnašalec
- Pincolič Darinka — snažilka
- Bratun Branko — brusilec lesa I
- Skoda Aleš — paznik pap. stroja

Odšli:

- Vukomanovič Zoran — paznik pap. stroja
- Vidič Slavko — II. pom. vodje preč. rezal. stroja
- Rankovič Aleksander — razkladalec surovin
- Marinovič Petar — zavijač papirja
- Glavina Drago — paznik pap. stroja
- Mijatovič Milan — I. pom. dodel. stroja — inv. upokojen
- Zibert Adolf — strojevodja pap. stroja inv. upokojen

Poročili so se:

- Muronovič Izet z Levanič Martico
- CESTITAMO!

Rodili so se:

- Muranovič Fehimu sin Denis

- Omanovič Sajidu sin Nermin
- Mehič Husanu hči Jasmina

CESTITAMO!

NAŠE DELO

Glasilno delovne organizacije Papirnice Vevče — Izdaja ga delavski svet — Izhaja vsak mesec — Glavni in odgovorni urednik Vida Bartol — Uredniški odbor: Razdevšek Jožica, Zajec Ignac, Marolt Jože, Fras Franc, Razdevšek Silvo, Bogovič Ivo, Grad Andrej — Tehnični urednik: Marjan Ivanuš, CGP Delo, TOZD Delavska enotnost, Ljubljana, uredništvo za urejanje glasil delovnih organizacij — Tisk tiskarne Tone Tomšič, Ljubljana — Naslov uredništva: Papirnica Vevče, Vevška cesta 52, 61260 Ljubljana-Polje. Po mnenju Republiškega sekretariata za informacije št. 421-1/72 z dne 21. 1. 1976 šteje ta publikacija med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.